

REFERATSAKER TIL KOMMUNESTYRET 09.04.08:

MØTEINNKALLING:

Kontrollutvalget 04.03.08

PROTOKOLL:

Kontrollutvalget 04.03.08

Rettet protokoll kommunestyret 12.12.07

MELDING OM VEDTAK:

Formannskapetets vedtak 27.02.08, f-sak 23/08: Klage på vedtak og tildeling av tilskudd for barn med nedsatt funksjonsevne – Rustadporten barnehage.

Formannskapetets vedtak 27.02.08, f-sak 24/08: Klage på vedtak om tildeling av tilskudd for barn med nedsatt funksjonsevne – Moerlia barnehage.

DIVERSE:

Kontrollrapport 2007 vedrørende skatteoppkreverfunksjonen i Ås kommune

Stiftelsen Årungen ro – og padlesenter – Årsberetning 2007

Årsmelding for Ås menighet 2007

Utv.sak nr 17/08

UTTALELSE TIL RIKSPOLITISK BESTEMMELSE OM KJØPESENTRER

Saksbehandler: Ellen Grepperud	Arkivnr: L05 &13	Saknr.: 08/276
Utvalg	Utv.sak nr	Møtedato
Formannskapet	26/08	12.03.2008
Kommunestyret	17/08	09.04.2008

Formannskapets innstilling 12.03.2008:

Forslaget til rikspolitiske bestemmelser om kjøpesentre (RPB) ivaretar viktige premisser for arealforvaltning og samfunnsutvikling i samsvar med det som er nedfelt i Ås kommunes kommuneplan. Samtidig innebærer forslaget tydelige restriksjoner som bl.a. vil forhindre en videre utvikling av allerede eksisterende kjøpesentre. Ås kommune har utviklet et planprogram for en kommunedelplan for eventuell bærekraftig utvidelse av Vinterbro kjøpesentre. Dersom kommunen lykkes i å finne løsninger for en utvidelse som samtidig ivaretar viktige miljøverdier, barn og unge mv. er det Ås kommunes vurdering at det er uheldig om en eventuell RPB om kjøpesentre vil hindre en bærekraftig utvidelse.

Ås kommune merker seg at utkastet til RPB er basert på at slik plasskrevende varehandel bør være sentrumsnært for å unngå klimaskadelig biltransport. Ås kommune er ikke enig i denne tilnærmingen. Etablering av et stort kjøpesentre i Ås sentrum ville medført flere negative konsekvenser for utviklingen av et godt sentrumsmiljø.

Ås kommune mener derfor at RPB bør åpne for at det kan skje slike utvidelser forutsatt at premissene med RPB ellers blir ivarettatt.

Formannskapets behandling 12.03.2008:

Ivar Ekanger (A) fremmet følgende alternative forslag til rådmannens innstilling:
Tilsvarende formannskapets innstilling til kommunestyret.

Votering:

Rådmannens innstilling ble nedstemt 6-3 (Sp, SV, V).

Første avsnitt i Ap's forslag ble tiltrådt 8-1 (V).

Andre og tredje avsnitt i Ap's forslag ble tiltrådt 6-3 (Sp, SV, V).

Rådmannens innstilling:

Forslag til rikspolitiske bestemmelsene om kjøpesentre er i tråd med intensjonene i kommuneplanen (2007 – 2019) og gir gode føringer for senterutviklingen i Ås kommune.

Tidligere politisk behandling:

- Kommunestyresak nr 0076/00 om uttalelse til fylkesdelplan for handelsvirksomhet, service og senterstruktur.
- Kommunestyresak nr 2/08 om Planprogram for kommunedelplan for Vinterbro

Avgjørelsesmyndighet:

Kommunestyret

Behandlingsrekkefølge:

Formannskapet
Kommunestyret

Vedlegg som følger saken trykt:

Høringsbrev fra Miljøverndepartementet datert 18. januar 2008 med forslag til rikspolitiske bestemmelser om kjøpesentre

Vedlegg som ligger i saksmappen:

Fylkesdelplan for handelsvirksomhet, service og senterstruktur
(http://www.akershus.no/index.php?page_id=99&article_id=5936)

Utskrift av saken sendes til:

Plan- og utviklingssjef

SAKSUTREDNING:

Fakta i saken

Miljøverndepartementet har sendt på høring forslag til rikspolitiske bestemmelser om kjøpesentre med en høringsfrist 15. april. Bakgrunnen for forslaget er St. meld nr 26 (2006 – 07) om Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand. I denne stortingsmeldingen ble det varslet en revitalisering av de nasjonale politiske føringene som lå til grunn for kjøpesenterstoppen. Det ble også varslet at regjeringen ville vurdere å ta i bruk nye juridiske virkemidler.

Hensikten med forslaget til rikspolitiske bestemmelser er å styrke eksisterende by- og tettstedssentre og bidra til miljøvennlige transportvalg, dvs unngå en utvikling som fører til byspredning, bilavhengighet og dårligere tilgjengelighet for dem som ikke disponerer bil.

Forslaget innebærer at Fylkesdelplan for handelsvirksomhet, service og senterstruktur i Akershus (2001) får juridisk virkning og at kjøpesentre bare kan etableres eller utvides i samsvar med denne fylkesdelplanen. Bestemmelsene gir en definisjon av kjøpesentre.

Med kjøpesenter forstås detaljhandel i bygningsmessige enheter og bygningskomplekser som etableres, drives eller framstår som en enhet, samt utsalg som krever kunde eller medlemskort for å få adgang. Med detaljhandel menes salg av alle typer varer direkte til forbruker, dvs både dagligvarehandel og faghandel, inklusive salg av plasskrevende varer.

Fylkesdelplan for handelsvirksomhet, service og senterstruktur gir mål og retningslinjer for utviklingen av senterstrukturen i Akershus. Fylkesdelplanen gir retningslinjer for lokalisering av handel og privat tjenesteyting i Ås og viser at Ås sentrum skal styrkes som kommunesenter og at Vinterbro handelssenter skal være et lokalsenter der det forutsettes at handelstilbud basert på et regionalt marked ikke videreutvikles. I hht retningslinjene vil det være i strid med fylkesdelplanen å etablere eller utvide kjøpesentre utenfor sentrumsområder. I fylkesdelplanen er det kun Ås sentrum som er definert som et sentrumsområde.

I høringsbrevet fra Miljøverndepartementet ber departementet om at kommunene ikke vedtar arealplaner i strid med de rikspolitiske bestemmelsene i perioden fram til kongelig resolusjon. Departementet ber også fylkesmennene om å være spesielt oppmerksomme på planer og søknader om etableringer og utvidelser av kjøpesenter i kommunene i denne perioden.

Kommunestyret har vedtatt at det skal settes i gang et arbeid med en kommunedelplan for Vinterbro. Planprogrammet for dette arbeidet ble vedtatt i kommunestyret 31.01.08. I hht planprogrammet er det bl a tenkt en utvikling av eksisterende Vinterbro handelssenter som et lokalsenter, i form av utvidet handel med plasskrevende varegrupper. I kommunestyrets vedtak står det bl a at rikspolitiske bestemmelser om kjøpesentre skal være førende for kommunedelplanen når disse foreligger.

Vurdering med konklusjon og begrunnelse

I Kommuneplanen (2007 – 2019) er det et mål å styrke Ås sentrum og Vinterbro handelssenter innenfor de rammene sentrale og regionale myndigheter fastsetter. Kommuneplanens intensjoner er i samsvar med forslaget til rikspolitiske bestemmelser.

I det pågående arbeidet med en kommunedelplan for Vinterbro har kommunestyret vedtatt at rikspolitiske bestemmelser om kjøpesentre skal være førende for kommunedelplanen når disse foreligger.

Rådmannen finner det viktig å påpeke at det anses å være en betydelig konflikt mellom forslaget til rikspolitiske bestemmelser og det tiltaket som er foreslått i planprogrammet om utvidelse av handel med plasskrevende varegrupper. De øvrige tiltakene som planlegges som konferansehottell, skitunell for langrenn og skiskyting og innendørs alpinanlegg er ikke i samme grad konfliktfylt i forhold til forslaget til rikspolitiske bestemmelser. Steen og strøm hevder imidlertid at tiltaket knyttet til handel med plasskrevende varer er en forutsetning for realiseringen av de øvrige tiltakene. Både Akershus fylkeskommune og Statens vegvesen mener i sine uttalelser til planprogrammet at en utvidelse av Vinterbro handelssenter som handels- og opplevelsessted innebærer betydelige konflikter i forhold til føringene gitt i fylkesdelplan for handel, service og senterstruktur. Fylkeskommunen mener bl a etableringen med plasskrevende varer og servicetilbud innebærer en videreutvikling av Vinterbro handelssenter som regionalt kjøpesenter.

Konklusjon:

Rådmannen mener de foreslåtte rikspolitiske bestemmelsene om kjøpesentre er i hht intensjonene i kommuneplanen. De gir gode føringer for senterutviklingen i Ås kommune.

Utv.sak nr 18/08

TEMAPLAN FOR RUSMIDDELPOLITIKK I ÅS KOMMUNE

Saksbehandler: Berith Trobe Dahlgren	Arkivnr: F61 &18	Saknr.: 08/500
Utvalg	Utv.sak nr	Møtedato
Hovedutvalg for helse og sosial	6/08	12.03.2008
Ungdomsrådet	/	
Hovedutvalg for oppvekst og kultur	4/08	12.03.2008
Kommunestyret	18/08	09.04.2008

Hovedutvalg for helse og sosials innstilling 12.03.2008:

1. Ås kommune skal gjennom sin plan for rusmiddelpolitikk øke bevissthet om sammenheng mellom bruk og misbruk av forskjellige rusmidler, bidra til å endre skadelige drikkemønstre og redusere ulovlig omsetning av alkohol og narkotika. Videre skal planen bidra til å heve den gjennomsnittlige debutalder for alkohol. Det skal legges vekt på å styrke det forebyggende arbeid ved å sikre alkoholfri sone og fritidstilbud.
2. Forslagene i planen søkes innarbeidet i handlingsprogrammet og årsbudsjettene i perioden.
3. HHS ber administrasjonen utrede hvordan Ås kommune kan foreta en kartlegging av rusmiddelsituasjonen i kommunen, slik at kostnader til dette kan innarbeides i budsjettet for 2009 og at oppdaterte fakta kan danne utgangspunkt for framtidig rullering av temaplan for rusmiddelpolitikk.

Følgende forslag skal innarbeides i ny plan for rusmiddelpolitikk.

1. Side 7, pkt. 3.2. Nytt punkt: **Ås kommunes mål og strategier.**
Det er kommunestyret som utformer den lokale rusmiddelpolitikken. Rusmiddelpolitikken i kommunene består av så vel tilgjengelighetsregulerende virkemidler som tiltak rettet inn mot spesielle målgrupper. Kommunen har en helt sentral rolle i utformingen av alkoholpolitikken gjennom lokal bevillingspolitikk og handhevelsen av alkohollovens bestemmelser.
2. Side 8, pkt.3.3. Nytt avsnitt. **Temaplan for rusmiddelpolitikk skal bidra til å:**
Endre skadelige drikkemønstre.
Redusere ulovlig omsetning av alkohol.
Heve den gjennomsnittlige debutalderen for alkohol.
Øke oppslutning om alkoholfrie soner.
3. Side 8, punkt 3.3. Nytt avsnitt. **Kommunens strategier for å nå målene er:**
Etablere et ruspolitisk råd bestående av offentlige og frivillige instanser som møtes regelmessig. Oppgave: Utveksle og sammenstille kunnskap om alkohol og narkotika i kommunen og avdekke spesielle problemområder så tidlig som mulig.

Utarbeide jevnlige statusrapporter om rusituasjon i kommunen, der en fra år til år følger utviklingen gjennom et sett indikatorer som sier noe om forbruk og skader.

Sikre alkoholfrie soner og fritidstilbud.

God salgs og skjenkepraksis.

Tiltak:

Evaluere kontrollvirksomheten årlig.

Gjennomføre brede regelmessige kontroller av salgs- og skjenkesteder for å sikre at de etterlever alle offentlige krav.

Øke kommunens juridiske kompetanse knyttet til salgs, skjenke og kontrollvirksomhet.
Vedta forutsigbar praksis.

Forfølge regelbrudd på en umiddelbar og konsekvent måte.

Informasjons- og diskusjonsmøter med bevillingshavere og ansatte for å informere om kommunens ruspolitikk.

4. Side 9. Punkt 4.1. Tre nye avsnitt. **Bevillingspolitikk. Innledning.**

Da stortinget i 2004-2005 besluttet endringer i alkoholloven, fikk kommunene større frihet til å organisere sitt alkoholpolitiske arbeid. Med dette har kommunene fått et stort og viktig ansvar å forvalte. Den politikk som kommunene til sammen velger avgjør om vi kan opprettholde begrenset tilgjengelighet som et viktig alkoholpolitisk virkemiddel.

Utviklingen av bevillingspolitikken i kommunene har blitt en utfordring i forhold til målet om å verne om dagens restriktive politikk, der opprettholdelse av rusfrie soner er et sentralt virkemiddel. Det er et stort press på de politisk valgte i våre kommuner når skjenkepolitikken kommer opp til debatt. Resultatet har blitt stadig færre alkoholfrie soner. For eksempel er antall skjenkebevillinger tredoblet på 20 år. Siden 1996 har antall skjenkesteder økt med 33 prosent, mens i samme periode økte forbruket med 30 prosent.

Det er viktig at kommunene sikrer kontroll av skjenkestedene og bruker alkoholovens reaksjonsmidler mer aktivt. En skjenkebevilling skal i følge de fleste kommuner være lett å få og lett å miste. Derfor må vi sikre oppfølging av de politiske aspektene av kontrollene, bla. ved å gi råd, veiledning og oppfølging til bevillingshaverne.

5. Side 16. Punkt 6.2. **Regulering av tilgjengeligheten av rusmidler.** Ta ut punktet: "Ås kommune vedtok 21.04. 2004 i sak 18/04 punkt 1-4 og punkt 7:.....At kommunestyret skal søke om 2 vinmonopol bryter helt med etterspørselreducerende tiltak som en kommune bør medvirke til og anbefales ikke".

6. Side 16. Punkt 7.1. Tre nye avsnitt. **Allmennforebyggende tiltak.**

Opplæring og videre formidling

Mange lokale instanser og yrkesgrupper har mulighet til å påvirke alkoholvaner og gripe tak i alkoholproblemer før de får vokse seg store. Problemer er enklere å løse jo tidligere de blir oppdaget og mye menneskelig lidelse kan bli spart på denne måten. Dette forutsetter kunnskap hos de som skal iver sette tiltakene.

Tiltak:

Definere hvilke instanser og yrkesgrupper i kommunen som kan bidra til å avdekke og forebygge i tidlig stadium.

Gjennomføre opplæringstiltak for grupper som bør spille en spesiell rolle i forbyggingen.

Gjennomføre modningsprogrammer for elever i barneskolen

Gjennomføre prosjekter i skolers og organisasjoners regi, der ungdom får sosial trening, lærer teknikker for å mestre sosiale situasjoner og blir bevisstgjort om mobbing og utestengning.

Involvere elever i ungdomsskole og videregående skole i rusforbyggende programmer

Foreta en kartlegging av spesielt risikable drikkemønstre og spesielt utsatte grupper i lokalmiljøet.

Samarbeid med politiet om promillekontroller på spesielt utsatte tidspunkter.

Samarbeidsavtaler med arrangører av lokale festivaler og lignende der fyll er et spesielt problem(vakthold, kontroll, skjenkepraksis)

7. Side 17. Punkt 7.1. **Allmennforebyggende tiltak.** Siste avsnitt før tabellen side 17, skal ut: "Slike tiltak omfatter for eksempel undervisning, informasjon om skader....."

Etterspørselregulerende tiltak er et viktig supplement til de regulatoriske virkemidlene som kommunen har til rådighet”.

8. Endring i aktuelle dokumenter: Ordet rusbrus skal ikke brukes i Ås kommunes dokumenter i forhold til alkoholpolitikk. Sprit skal kalles sprit.

S. 9 punkt 4. Ønsker nytt punkt 4.2. som skal inneholde de tre siste avsnittene i punkt 5.2.2. (registrert alkoholomsetning i kommunen), som omhandler spørsmål om tak

S. 10. punkt 5.2. ønsker noe mer konkret om hvor mange pårørende som berøres av de 50 brukerne som er under jevnlig oppfølging. Tall på hvor mange barn og unge i Ås kommune som er berørt av misbruksproblematikk (fordi omsorgspersoner eller andre i nære relasjoner misbraker alkohol.) Har vi tall for dette? Hvor mange av barnevernsakene har rus som et av flere tema?

S.14. Vi ønsker at punkt 5.2.3. og 5.2.4 tas inn under punkt 6.2.

S.16. ønsker også spesifisert tiltak rettet mot foreldre av barn i ungdomsskolealder.

S.18. punkt 7.2. ”alle” ansvarlige for å følge opp under resultatmål ”tidlig identifisering av barn og familier som har behov for hjelp”. KrF foreslår i tillegg som ansvarlig: ”Oppvekst og kultursjefen og helse- og sosialsjefen.”

S. 21- Tilstrebe samme begrepsbruk (rusmiddelpolitisk handlingsplan eller temaplan for rusmiddel politikk).

Hovedutvalg for helse og sosials behandling 12.03.2008:

Anne Odenmarck (A) fremmet følgende forslag til punkt 1 og 2 i innstillingen:

1. Ås kommune skal gjennom sin plan for rusmiddelpolitikk bidra til å endre skadelige drikkemønstre, redusere ulovlig omsetning av alkohol og narkotika og bidra til å heve den gjennomsnittlige debutalderen for alkohol.
Det skal legges vekt på å styrke det forebyggende arbeidet ved å sikre alkoholfrie soner og fritidstilbud.
2. Forslagene i planen søkes innarbeidet i handlingsprogrammet og årsbudsjettene i perioden.

Tommy Skar (A) fremmet følgende forslag til nytt punkt 3 i innstillingen:

HHS ber administrasjonen utrede hvordan Ås kommune kan foreta en kartlegging av rusmiddelsituasjonen i kommunen, slik at kostnader til dette kan innarbeides i budsjettet for 2009 og at oppdaterte fakta kan danne utgangspunkt for framtidig rullering av temaplan for rusmiddelpolitikk.

Hanna de Presno (KrF) fremmet følgende endringsforslag til punkt 1 i innstillingen:

Ås kommune skal gjennom sin plan for rusmiddelpolitikk øke bevissthet om sammenheng mellom bruk og misbruk av forskjellige rusmidler, bidra til å endre skadelige drikkemønstre og redusere ulovlig omsetning av alkohol og narkotika. Videre skal planen bidra til å heve den gjennomsnittlige debutalder for alkohol. Det skal legges vekt på å styrke det forebyggende arbeid ved å sikre alkoholfri sone og fritidstilbud.

Anne Odenmarck (A) fremmet følgende forslag til endringer i planen:

1. Side 7, pkt. 3.2. Nytt punkt: **Ås kommunes mål og strategier.**
Det er kommunestyret som utformer den lokale rusmiddelpolitikken. Rusmiddelpolitikken i kommunene består av så vel tilgjengelighetsregulerende virkemidler som tiltak rettet inn mot spesielle målgrupper. Kommunen har en helt sentral rolle i utformingen av

alkoholpolitikken gjennom lokal bevilningspolitikk og handhevelsen av alkohollovens bestemmelser.

2. Side 8, pkt.3.3. Nytt avsnitt. **Temaplan for rusmiddelpolitikk skal bidra til å:**
Endre skadelige drikkemønstre.
Redusere ulovlig omsetning av alkohol.
Heve den gjennomsnittlige debutalderen for alkohol.
Øke opplutning om alkoholfrie soner.
3. Side 8, punkt 3.3. Nytt avsnitt. **Kommunens strategier for å nå målene er:**
Etablere et ruspolitisk råd bestående av offentlige og frivillige instanser som møtes regelmessig. Oppgave: Utveksle og sammenstille kunnskap om alkohol og narkotika i kommunen og avdekke spesielle problemområder så tidlig som mulig.

Utarbeide jevnlige statusrapporter om rusituasjon i kommunen, der en fra år til år følger utviklingen gjennom et sett indikatorer som sier noe om forbruk og skader.

Sikre alkoholfrie soner og fritidstilbud.

God salgs og skjenkepraksis.

Tiltak:

Evaluer kontrollvirksomheten årlig.

Gjennomføre brede regelmessige kontroller av salgs- og skjenkesteder for å sikre at de etterlever alle offentlige krav.

Øke kommunens juridiske kompetanse knyttet til salgs, skjenke og kontrollvirksomhet. Vedta forutsigbar praksis.

Forfølge regelbrudd på en umiddelbar og konsekvent måte.

Informasjons- og diskusjonsmøter med bevilingshavere og ansatte for å informere om kommunens ruspolitikk.

4. Side 9. Punkt 4.1. Tre nye avsnitt. **Bevilningspolitikk. Innledning.**
Da stortinget i 2004-2005 besluttet endringer i alkoholloven, fikk kommunene større frihet til å organisere sitt alkoholpolitiske arbeid. Med dette har kommunene fått et stort og viktig ansvar å forvalte. Den politikk som kommunene til sammen velger avgjør om vi kan opprettholde begrenset tilgjengelighet som et viktig alkoholpolitisk virkemiddel.

Utviklingen av bevilningspolitikken i kommunene har blitt en utfordring i forhold til målet om å verne om dagens restriktive politikk, der opprettholdelse av rusfrie soner er et sentralt virkemiddel. Det er et stort press på de politisk valgte i våre kommuner når skjenkepolitikken kommer opp til debatt. Resultatet har blitt stadig færre alkoholfrie soner. For eksempel er antall skjenkebevillinger tredoblet på 20 år. Siden 1996 har antall skjenkesteder økt med 33 prosent, mens i samme periode økte forbruket med 30 prosent.

Det er viktig at kommunene sikrer kontroll av skjenkestedene og bruker alkohollovens reaksjonsmidler mer aktivt. En skjenkebevilling skal i følge de fleste kommuner være lett å få og lett å miste. Derfor må vi sikre oppfølging av de politiske aspektene av kontrollene, bla. ved å gi råd, veiledning og oppfølging til bevilingshaverne.

5. Side 16. Punkt 6.2. Ta ut punktet: "Ås kommune vedtok 21.04. 2004 i sak 18/04 punkt 1-4 og punkt 7:.....At kommunestyret skal søke om 2 vinmonopol bryter helt med etterspørselreducerende tiltak som en kommune bør medvirke til og anbefales ikke".
6. Side 16. Punkt 7.1. Tre nye avsnitt. **Allmennforebyggende tiltak.**

Opplæring og videre formidling

Mange lokale instanser og yrkesgrupper har mulighet til å påvirke alkoholvaner og gripe tak i alkoholproblemer før de får vokse seg store. Problemer er enklere å løse jo tidligere de blir oppdaget og mye menneskelig lidelse kan bli spart på denne måten. Dette forutsetter kunnskap hos de som skal iversette tiltakene.

Tiltak:

Definere hvilke instanser og yrkesgrupper i kommunen som kan bidra til å avdekke og forebygge i tidlig stadium.

Gjennomføre opplæringstiltak for grupper som bør spille en spesiell rolle i forbyggingen.

Gjennomføre modningsprogrammer for elever i barneskolen

Gjennomføre prosjekter i skolers og organisasjoners regi, der ungdom får sosial trening, lærer teknikker for å mestre sosiale situasjoner og blir bevisstgjort om mobbing og utestengning.

Involvere elever i ungdomsskole og videregående skole i rusforbyggende programmer

Foreta en kartlegging av spesielt risikable drikkemønstre og spesielt utsatte grupper i lokalmiljøet.

Samarbeid med politiet om promillekontroller på spesielt utsatte tidspunkter.

Samarbeidsavtaler med arrangører av lokale festivaler og lignende der fyll er et spesielt problem(vakthold, kontroll, skjenkepraksis)

7. Side 17. Punkt 7.1. **Allmennforebyggende tiltak.** Siste avsnitt før tabellen side 17, skal ut: "Slike tiltak omfatter for eksempel undervisning, informasjon om skader.....Etterspørselregulerende tiltak er et viktig supplement til de regulatoriske virkemidlene som kommunen har til rådighet".
8. Endring i aktuelle dokumenter: Ordet rusbrus skal ikke brukes i Ås kommunes dokumenter i forhold til alkoholpolitikk. Sprit skal kalles sprit.

Hanna de Presno (KrF) kom med følgende innspill til planen, Kommentarer/ forslag til endringer:

S. 9 punkt 4. Ønsker nytt punkt 4.2. som skal inneholde de tre siste avsnittene i punkt 5.2.2. (registrert alkoholomsetning i kommunen), som omhandler spørsmål om tak

S. 10. punkt 5.2. ønsker noe mer konkret om hvor mange pårørende som berøres av de 50 brukerne som er under jevnlig oppfølging. Tall på hvor mange barn og unge i Ås kommune som er berørt av misbruksproblematikk (fordi omsorgspersoner eller andre i nære relasjoner misbruker alkohol.) Har vi tall for dette? Hvor mange av barnevernsakene har rus som et av flere tema?

S.14. Vi ønsker at punkt 5.2.3. og 5.2.4 tas inn under punkt 6.2.

S 16. ønsker også spesifisert tiltak rettet mot foreldre av barn i ungdomsskolealder.

S.18. punkt 7.2. "alle" ansvarlige for å følge opp under resultatmål "tidlig identifisering av barn og familier som har behov for hjelp". KrF foreslår i tillegg som ansvarlig: "Oppvekst og kultursjefen og helse- og sosialsjefen."

S. 21- Tilstrebe samme begrepsbruk (rusmiddelpolitisk handlingsplan eller temaplan for rusmiddel politikk).

Votering:

Rådmannens innstilling nedstemt, 9 stemmer.

Forslag fra A til nytt punkt 1 og 2 i innstillingen, enstemmig tiltrådt.

Forslag fra A til nytt punkt 3 i innstillingen, enstemmig tiltrådt.

Forslag fra KrF til endring av punkt 1 i innstillingen, enstemmig tiltrådt.
Forslagene fra A og KrF til endringer i planen ble enstemmig tiltrådt, og innarbeides i nytt forslag til temaplan for rusmiddelpolitikk.

Hovedutvalg for helse og sosials vedtak 12.03.2008: Tilsvarende hovedutvalgets innstilling til kommunestyret.

Hovedutvalg for oppvekst og kulturs behandling 12.03.2008:

Kari Ødegaard (A) fremmet følgende forslag på vegne av Arbeiderpartiets representanter i HOK som vil uttale seg om Temaplanen for rusmiddelpolitikk i Ås kommune. Uttalelsen skal følge saken:

Planen bør omarbeides slik at den blir tydelig og klar m.h.t. konkretisering av begrep og innhold. Spesielt bør tiltaksdelen endres slik at det blir mer konkret. Det må gjelde: mål – tiltak- ansvar og evaluering.

Votering:

Rådmannens innstilling ble enstemmig tiltrådt.
Ap's forslag ble enstemmig vedtatt å følge saken.

Hovedutvalg for oppvekst og kulturs vedtak 12.03.2008:

1. Ås kommune har som mål å redusere skadevirkninger ved rusmiddelmisbruk, individuelt og samfunnsmessig.
2. Temaplan for rusmiddelpolitikk for 2008 -2012 tas til etterretning. Forslagene i planen legges til grunn for utvikling av forebyggende og behandlende tiltak og søkes innarbeidet i handlingsprogrammet og årsbudsjettene i perioden.

Arbeiderpartiets representanter i HOK har følgende uttalelse til Temaplanen for rusmiddelpolitikk i Ås kommune som skal følge saken:

Planen bør omarbeides slik at den blir tydelig og klar m.h.t. konkretisering av begrep og innhold. Spesielt bør tiltaksdelen endres slik at det blir mer konkret. Det må gjelde: mål – tiltak- ansvar og evaluering.

Ungdomsrådet har ikke behandlet Temaplan for rusmiddelpolitikk, men vil ta opp saken på generelt grunnlag på møtet 10.04.08.

Rådmannens innstilling:

1. Ås kommune har som mål å redusere skadevirkninger ved rusmiddelmisbruk, individuelt og samfunnsmessig.
2. Temaplan for rusmiddelpolitikk for 2008 -2012 tas til etterretning. Forslagene i planen legges til grunn for utvikling av forebyggende og behandlene tiltak og søkes innarbeidet i handlingsprogrammet og årsbudsjettene i perioden.

Ungdomsrådet avlyste det oppsatte møtet 06.03.08. Ungdomsrådet har ikke behandlet Temaplan for rusmiddelpolitikk, men vil ta opp saken på generelt grunnlag på møtet 10.04.08.

Tidligere politisk behandling:

1. K-sak 0031/04

Avgjørelsesmyndighet: Kommunestyret

Behandlingsrekkefølge:

1. Hovedutvalg for helse- og sosial
2. Ungdomsrådet
3. Kommunestyret

Vedlegg som følger saken trykt: (separat trykt vedlegg sendes alle aktuelle utvalg 05.03.08)

1. Temaplan for rusmiddelpolitikk i Ås kommune 2008-2012 med endringer som hovedutvalget for helse og sosial tiltrådte 12.03.08.
2. Temaplan for rusmiddelpolitikk i Ås kommune 2008-2012.

Utskrift av saken sendes til:

Helse- og sosialsjefen/Hovedutvalg for helse og sosial

SAKSUTREDNING:**Fakta i saken:**

Etter alkohollovens § 1-7d skal kommunene utarbeide alkoholpolitiske handlingsplaner. Forskning viser at bruk av alkohol og narkotika bør ses i sammenheng, blant annet fordi tidlig alkoholdebut øker risikoen for bruk av narkotika. Undersøkelser viser dessuten at blandingsmisbruk av flere rusmidler samtidig er mest utbredt blant rusmiddelmisbrukere i Norge. Det er også viktig at Ås kommune fører en enhetlig rusmiddelpolitikk ved at bevilningsordninger og øvrig forebygging sees i en sammenheng med behov for innsats på rehabiliteringsområdet.

Dette er bakgrunnen for at administrasjonen har utformet en *helhetlig rusmiddelpolitisk temaplan*.

Forebygging av rusmisbruk og tiltak overfor rusmisbrukere.

Rusmiddelpolitikk handler om solidaritet med enkeltmennesker og om samfunnets evne til solidaritet. Rusmiddelproblemer handler om sosial ulikhet, om samfunnsutvikling, om utstøting av dem som ikke lykkes og om å mestre utfordringer i skole og arbeidsliv. Det er de grunnleggende politiske veivalgene som betyr mest for rusutviklingen i samfunnet og som bestemmer om vi har et samfunn med et sterkt fellesskap, eller om hver enkelt skal være sin egen lykkes smed.

Hele rusfeltet må ses i sammenheng og forankres i kommunestyrets helhetlige rusmiddelpolitikk. Det handler om å få til de gode tjenestene der brukeren står i sentrum. Det holdes fast ved menneskers rett til verdighet selv i de mest krevende situasjoner. Tjenestene skal bygges rundt enkeltmenneskers behov for hjelp samtidig som vi må holde fast ved de brede strategiene som vi vet virker.

Ingen kan forbedre situasjonen på rusfeltet alene. For å nå målene må vi samarbeide på tvers av fag- og etatsgrenser og med spesialisthelsetjenesten.

Rusmiddelpolitikken handler om å gjøre politiske valg og prioriteringer.

Det å forebygge at rusmiddelproblemer er det beste for individ og for samfunn. Det trengs både bred innsats rettet mot hele befolkningen og smale tiltak for de gruppene som vi vet er i faresonen. Særlig må vi bygge rusfrie arenaer for barn og unge for å forebygge rusmiddelproblemer som kan følge dem resten av livet.

Både i kommunene og i spesialisthelsetjenesten trenger vi lavterskeltilbud. Vi trenger personer til oppsøkende og ambulerende virksomhet og tilbud utenom normal arbeidstid som kan møte brukerne.

Ås kommune har utviklet flere lavterskeltilbud for eksempel ungdomsklubber, familie- og nettverksteamet, ungdomsteamet ved ungdomsskolene, helsestasjon for ungdom, miljøarbeidertjeneste v/sosialkontoret som er viktig å videreutvikle og opprettholde.

Alkoholpolitikk/ Narkotikapolitikk.

I alkoholpolitikken står bransjehensyn ofte mot hensynet til folkehelsen. Bransjeinteresser vinner i mange tilfeller fram på bekostning av folkehelsen. Det som er lønnsomt for enkeltvirksomheter er ikke nødvendigvis det beste for samfunnet. Vi bør arbeide for at balansen mellom folkehelsehensyn og bransjehensyn på lokalt nivå forskyves til fordel for folkehelsen. Selv om alkohol er en lovlig vare som flertallet av den voksne befolkningen bruker kontrollert, er det viktig å holde fast ved at alkohol ikke er en ordinær handelsvare.

Det er utvilsomt at det handler om store samfunnsmessige omkostninger, både i form av tapt arbeidsinnsats og behandlings- og omsorgsomkostninger.

I narkotikapolitikken er det mange vanskelige avveininger mellom juridiske og sosialpolitiske hensyn. Narkotika er og skal være forbudt. Likevel er det vår plikt å ta vare på de som er rusmiddelavhengige. Tjenestene skal være helhetlige, sammenhengende og preget av respekt og solidaritet. Det stiller krav til oss, både som enkeltmennesker og som samfunn.

Målet må være å ta vare på alle, men det er særlig viktig å ta vare på de unge som er i en rehabiliteringsprosess. Aksept og inkludering fra omverdenen er ofte helt avgjørende for om de lykkes. Stigmatisering av mennesker med rusmiddelproblemer og deres nærmeste kan ikke aksepteres. Vårt samfunn må være robust nok til å ha rom for alle.

Vi må akseptere at rusmiddelavhengige kan få tilbakefall og tar irrasjonelle valg. Tilbakefall kan gi viktig lærdom og må ikke bare betraktes som et tilbakeskritt i rehabiliteringsprosessen.

Rusmiddelavhengige skal gis mulighet til arbeid, sosial inkludering og til reintegrering i nærmiljøet. Alle skal kunne bo trygt og godt.

Tiltak for å begrense forbruket av rusmidler bidrar til å redusere fattigdom og sosiale forskjeller i helse. Arbeidet på rusfeltet må ses i sammenheng med regjeringens innsats for å styrke inkluderingen i arbeidslivet, tiltak mot fattigdom, sosiale helseforskjeller, opptrappingsplan for psykisk helse, strategi for habilitering og rehabilitering og strategien På vei til egen bolig.

Det er nedsatt en arbeidsgruppe som utreder tiltak for bostedsløse, boligsosialt arbeid og kommunalt arbeid med rusmiddelmissbrukere i Ås kommune. De skal være ferdig med utredningen i oktober 2008.

Salgs- og skjenkebevillingene.

De kommunale salgs- og skjenkebevillingene for alkoholholdig drikk skal gjennomgå ny søknadsbehandling senest 30. juni året etter at nytt kommunestyre tiltrer, jf. alkoholloven § 1-6.

Alkohollovens formål er å begrense de samfunnsmessige og individuelle skader som alkoholbruk kan innebære. Som et ledd i dette tar loven sikte på å begrense forbruket av alkoholholdige drikkevarer, jf. alkoholloven § 1-1.

Alkohollovens system med kommunal bevillingsplikt er ment å sikre at omsetningen skjer i betryggende former. Beslutninger om tildeling av salgs- eller skjenkebevillinger er skjønnsmessige avgjørelser, som skal treffes på grunnlag av alkoholpolitiske vurderinger.

Alkoholloven §§ 3-2 og 4-3 åpner for at kommunen kan sette vilkår for bevillingen i samsvar med alminnelige forvaltningsrettslige regler.

Forutsetningen for et lovlig vilkår er at det er begrunnet i alkoholpolitiske hensyn. Vilkåret må således ha saklig sammenheng med bevillingen, f.eks. fremme alkohollovens formål, lette kontrollen eller avverge skadevirkningene ved salg av alkoholholdig drikk. Vilkåret må ikke være uforholdsmessig tyngende eller av andre grunner urimelig.

Rådmannen har valgt å lage en egen sak som omhandler retningslinjer for behandling av søknader om salgs- eller skjenkebevillinger, behandling av brudd på alkoholloven og lokal forskrift om salgs- og skjenketider og lukketider.

Vurdering med konklusjon og begrunnelse:

Rådmannen anbefaler at temaplan for rusmiddelpolitikk tas til etterretning og at de forslåtte tiltakene søkes innarbeidet i handlingsprogrammet for perioden.

Ås kommune

FORSLAG TIL
TEMAPLAN
FOR
RUSMIDDELPOLITIKK
I
ÅS KOMMUNE

2008-2012

MED DE ENDRINGER SOM HOVEDUTVALGET
FOR HELSE- OG SOSIAL TILTRÅDTE 12.3.2008
(Hovedutvalgets forslag til endringer er skrevet i uthevet skrift)

1	INNHold	
1	Innledning	4
1 1	Innledning	4
2	Ås kommunes arbeid med planen	5
3	Rusmiddelpolitiske mål og strategier Nasjonale mål og strategier	6
3.1	Regionale mål og strategier	7
3.2	Ås kommunes mål og strategier	7
3.3	Kommunens mål:	8
4	Bevillingspolitikk	8
4.1	Innledning	9
4.2	Bevillinger i Ås kommune	10
5	Beskrivelse og vurdering av rusmiddelsituasjonen	10
5.1	Rusmiddelsituasjonen i Norge	10
5.1.1	Bruk av alkohol	10
5.1.2	Bruk av narkotiske stoffer	11
5.2	Rusmiddelsituasjonen i kommunen	11
5.2.1	Situasjonsbeskrivelse fra Ås lensmannskontor:	11
5.2.2	Registrert Alkoholomsetning i kommunen	13
5.3	Kontrollvirksomheten	14
5.3.1	Sanksjoner overfor salgs- og skjenkesteder	14
6	Rusmiddelforebyggende tiltak	14
6.1	Rusmiddelforebyggende tiltak, oppfølging og rehabilitering av rusmiddelmissbrukere	14
6.2	Regulering av tilgjengeligheten av rusmidler	15
6.2.1	Kommunale regler for salgstider, åpningstider og lukketider	15
6.2.2	Kommunale regler for skjenketider; åpningstider og lukketider	15
7	Målgruppe og tiltak	15
7.1	Allmennforebyggende tiltak	16
	Hele perioden	17
7.2	Forebyggende tiltak overfor risikoutsatte grupper	18
	Videreutvikle nettverk som arbeidsmetode og gi flere med dette behovet et tilbud	18
	Ansatte har god kunnskap nettverksmetoden	19
	31.12 2008	19
	Barn og unge er inkludert i frivillige organisasjoners tilbud	19
	Hele perioden	19
8	Oppfølging og rehabilitering av rusmisbrukere	20
8.1	Forslag på tiltak	20
9	Gjennomføring og oppfølging av tiltakene i temaplanen for rusmiddelpolitikk	22
9.1	Ansvarsfordeling og samarbeid	22
9.2	Rutiner for oppfølging, evaluering og rullering av planen	22
9.3	Økonomiske konsekvenser	22
10	Referanser	23
10.1	Kunnskapsoppsummeringer om rusforebyggende arbeid	23
10.2	Alkoholloven og annet relevant lovverk	23
10.3	Andre relevante publikasjoner:	23
10.4	Aktuelle nettsteder:	23
10.5	For beskrivelse av rusmiddelsituasjonen nasjonalt vises det til følgende publikasjoner	23

Forord ¹⁾

Etter alkohollovens § 1-7d skal kommunene utarbeide alkoholpolitiske handlingsplaner. Bestemmelsen trådte i kraft fra 1.1.1998.

Forskning viser at bruk av alkohol og narkotika bør ses i sammenheng, blant annet fordi tidlig alkoholdebut øker risikoen for bruk av narkotika. Undersøkelser viser dessuten at blandingsmisbruk av flere rusmidler samtidig er mest utbredt blant rusmiddelmisbrukere i Norge. Det er også viktig at kommunene fører en enhetlig rusmiddelpolitikk ved at de ser bevillingsordninger og øvrig forebygging i sammenheng med behov for innsats på rehabiliteringsområdet.

Mangelfulle eller dårlig målrettede forebyggingstiltak fører til økt behov for oppfølging og rehabilitering av rusmiddelmisbrukere. Dette er bakgrunnen for at Sosial- og helsedirektoratet anbefaler at kommunene utformer en helhetlig temaplan for rusmiddelpolitikk.

Alkoholforbruk er en viktig og ofte undervurdert årsak til sykkelighet og dødelighet på globalt nivå. I de siste 50 årene er det gjort store fremskritt i den vitenskapelige forståelsen av sammenhengen mellom alkohol og helse.

Ifølge WHO er Europa den regionen som har det høyeste forbruket av alkohol og det høyeste skadenivået av alle verdensdelene. Alkohol er den tredje viktigste årsaken til sykdom og for tidlig død i Europaregionen, og den femte viktigste årsaken globalt.

WHO anslår at 55 000 ungdommer i Europa årlig dør av alkoholrelaterte skader. Blant menn i alderen 15-29 år er alkohol den høyeste risikofaktor for tidlig død i Europa. På denne bakgrunn vedtok WHO i mai 2005 en resolusjon som setter alkohol høyt på dagsorden i det internasjonale folkehelsearbeidet.

Norge ligger relativt godt an i europeisk sammenheng både mht totalforbruk og skader. En av de viktigste årsakene er at Norge i stor grad benytter de kontrollpolitiske virkemidlene i alkoholpolitikken.

Kommunens lokale bestemmelser og regulering av salg og skjenkebestemmelsene er et av de viktigste virkemidlene for å begrense alkoholrelaterte skader. Undersøkelser av kommunenes forvaltning av alkoholloven viser at utviklingen har gått i retning av en betydelig liberalisering av alkoholpolitikken lokalt. Antall skjenkesteder har i perioden 1980-2008 økt fra 2400 til 7 300. I 1990 hadde 34 % av skjenkestedene lov til å selge brennevin, vin og øl mens andelen i 2008 hadde steget til 80 %.

---

¹ Gjengitt fra veileder for ruspolitisk handlingsplan utgitt av sosial og helsedirektoratet.

1 Innledning

Temaplan for rusmiddelpolitikk for Ås kommune er basert på Sosial- og helsedirektoratets veileder for kommunal temaplan for rusmiddelpolitikk som ble utgitt i april 2006. Bidragene til Temaplan for rusmiddelpolitikk for Ås kommune har kommet fra mange kommunale virksomheter og Lensmannskontoret i Ås.

Rammene for Temaplan for rusmiddelpolitikk er Ås kommunes visjon:

Ås kommune – miljø, mangfold og muligheter

- Miljø** – Inkluderende miljø med viktige kultur-, natur- og landskapskvaliteter.
Mangfold – Mangfoldig universitetsbygd i hjertet av Follo.
Muligheter – Mulighetenes kommune med aktive innbyggere

Rusmiddelproblematikk og psykiatri henger i mange tilfeller sammen. Flere av tiltakene nevnt i Temaplan for rusmiddelpolitikk vil også være å finne i Plan for psykisk helse 2008 – 2011 (vedlegg til handlingsprogrammet).

1.1 Innledning

Temaplan for rusmiddelpolitikk rulleres i henhold til et 4-års perspektiv i det kommunale plansystemet. Temaplan for rusmiddelpolitikk for 2008 – 2011 har lagt til grunn de foregående rusmiddelpolitiske planene og Kommuneplanen for 2007 – 2019.

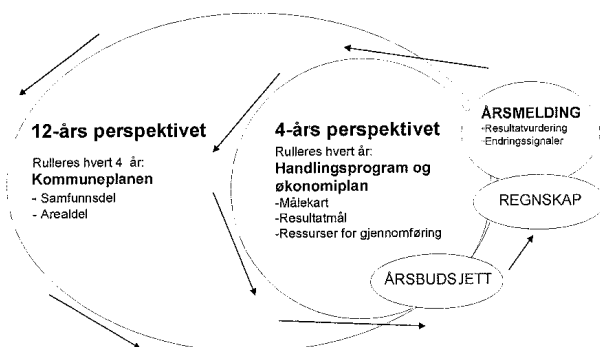

Fig. 1 Planperspektivet

Etter alkohollovens § 1-7d er kommunene pålagt å utarbeide en alkoholpolitisk handlingsplan. Bestemmelsene trådte i kraft fra 1.1.1998. En rekke andre lover pålegger også kommunen å løse oppgaver på "rusmiddelfeltet".

Ulike lover legger grunnlaget for hvordan det lokale rusmiddelarbeidet skal gjennomføres.

Hovedstrategien for arbeidet er lagt i:

- **Lov om sosiale tjenester, 1991.**
  - Loven berører forebyggende innsats, oppsøkende arbeid og tilrettelegging med støtte og oppfølging ovenfor rusmiddelbrukere
- **Lov om barneverntjenester, 1992**
  - Gir et særskilt forebyggende ansvar for å følge med på tilstanden som barn og unge lever under, og finne egne hjelpetiltak når loven krever dette.
- **Kommunehelsetjenesteloven, 1982.**
  - Kommunen skal gjennom helse tjenesten fremme folkehelse og trivsel.
- **Alkoholoven (Lov om omsetning av alkoholholdig drikk m.v.), 1989.**(sist endret LOV-2007-02-16-6 fra 2007-03-01) og Forskrift om omsetning av alkoholholdig drikk mv.
  - Legger grunnlaget for salgs- og skjenkepolitikken.
  - § 1,7-d pålegg alle kommuner å ha en alkoholpolitisk handlingsplan.

Lov -1977-06-13 nr 55 om lov av serveringsvirksomhet.

Målgruppen for tiltakene i Temaplan for rusmiddelpolitikk 2008 – 2012 er innbyggere i Ås kommune, og de av kommunens ansatte som arbeider for forebygge problemer med rus, og ansatte som arbeider med innbyggere med rusrelaterte problemer.

2 Ås kommunes arbeid med planen

Det er utarbeidet en prosjektplan for rullering av planen. Temaplanen omhandler Ås kommunes alkoholpolitikk med retningslinjer, rusforebyggende tiltak og tiltak for personer med rusproblem.

Samspill med virksomheter som arbeider med psykiatri i Ås kommune har vært viktig siden rus og psykiatri har mange felles problemstillinger og brukere med dobbeldiagnoser dvs. som har både rus og psykiske problemer

Frivillige organisasjoner i Ås ble i 2006 invitert med til å gi innspill på allmennforebyggende rustiltak. Arbeidet som frivillige organisasjoner gjør overfor barn og unge er viktige rusmiddelforebyggende tiltak, og uten dette store mangfoldet i tilbud og aktiviteter ville belastningen på det kommunale hjelpeapparatet blitt betydelig større.

Kapitlene i delplan for forebyggende tiltak og tiltak overfor utsatte grupper, som ble vedtatt 20. juni 2007, er innarbeidet og oppdatert i denne planen.

Temaene i planen er drøftet i hovedutvalg for helse- og sosial, henholdsvis 5.12.07 og 13.1.08.

3 Rusmiddelpolitiske mål og strategier

Nasjonale mål og strategier

Helse- og omsorgsdepartementets opptrappingsplan for rusfeltet (2008):

Overordnet mål

Regjeringens overordnede mål er å redusere de negative konsekvensene som rusmiddelbruk har for enkeltpersoner og samfunnet.

Hovedmål

De fem hovedmålene i opptrappingsplanen tar utgangspunkt i hovedutfordringene på rusområdet:

- 1 *Tydlig folkehelseperspektiv.*
Vi må forebygge mer og bedre. Det gjelder både alkohol- og narkotikafeltet. Vi skal beholde en virkningsfull, befolkningsrettet alkoholpolitikk samtidig som vi må målrette forebyggingen slik at den er tilpasset kjønn, etnisk bakgrunn og spesielt utsatte grupper. Norge skal være aktiv deltaker, samarbeidspartner og pådriver i internasjonale prosesser både på alkohol- og narkotikafeltet.
- 2 *Bedre kvalitet og økt kompetanse.*
Vi må heve kompetansen og kvaliteten på rusfeltet. Det er behov for å styrke rusmiddelforskning og undervisning, og for å sikre at kunnskap blir gjort kjent og tatt i bruk. De som jobber i rusfeltet må få bedre kompetanse, vi må rekruttere flere og arbeide systematisk for bedre kvalitet i tjenestene. Vi trenger bedre dokumentasjon og kvalitetssikret statistikk.
- 3 *Mer tilgjengelige tjenester og økt sosial inkludering.*
Vi må tilby hjelp så tidlig som mulig og sørge for at tjenestene er tilgjengelige når det er behov for dem. Det er derfor behov for å øke antall behandlingsplasser på alle nivåer. Alle rusmiddelavhengige skal møtes med et utgangspunkt om at de har behov for akutt hjelp. Rusmiddelavhengige må sikres tilgang til raskere hjelp på alle nivåer. Målet må være at de som ønsker det får tilbud om hjelp uten unødig opphold. De som er kommet i gang med behandling, gjennom for eksempel avrusning, må sikres videre oppfølging med en gang. Oppfølging, rehabilitering og inkludering skal integreres i den enkeltes behandlingsopplegg.
- 4 *Forpliktende samhandling.*
Vi må få til mer og bedre samhandling på hele rusfeltet, både på individnivå og på systemnivå. Særlig er det behov for at instanser som arbeider med barn og ungdom får bedre systemer for samordning.

5. Økt brukerinnflytelse og bedre ivaretagelse av barn og pårørende

Vi må sikre at brukere får innflytelse over eget tjenestetilbud og at barn og pårørende blir bedre ivaretatt. Særlig viktig er bedre oppfølging og hjelp til barn og søsken av personer med rusmiddelproblemer. Vi må sikre at brukererfaringer nyttes systematisk i kvalitetsarbeidet, og at brukere i større grad får anledning til å påvirke organiseringen av tjenestene og politikkkutformingen på feltet.

3.1 Regionale mål og strategier

Rusreformen trådte i kraft 1. januar 2004. Fylkeskommunens ansvar for tiltak for rusmiddelmisbrukerne ble da overført til staten, ved de regionale helseforetakene. Hensikten med reformen var å styrke helsetjenestetilbudet og sikre helhet i behandlingstilbudet til rusmiddelmisbrukere.

Som følge av at ansvaret for tjenestene overføres til spesialisthelsetjenesten, får rusmiddelmisbrukere pasientrettigheter også når de behandles for sitt rusmiddelmisbruk. I dag har sykehusene i Helse Sør-Øst ansvar for å gi helsetilbud til rusmiddelmisbrukere på samme måte som de har ansvar for å gi et tilbud innen somatisk og psykisk helsevern.

Sykehusene har også det praktiske ansvaret for å koordinere opptak når pasienter trenger opphold ved de private institusjonene. For at rusmiddelmisbrukere skal få lett tilgang til spesialisthelsetjenesten har både sosialtjenesten og fastlegen adgang til å henvise til vurdering for behandling.

Kommunen har fortsatt det samme ansvaret innenfor rusfeltet som før reformen.

Aker universitetssykehus HF (AUS) fikk 1. januar 2004 ansvaret for tverrfaglig spesialisert rusbehandling i Oslo og Follo. Avdeling for rus og avhengighet (ARA) ble etablert. Helse Sør-Øst så det som hensiktsmessig å overføre det ansvaret som tidligere hadde vært sentralisert til Rusmiddelstaten i Oslo kommune til ett enkelt helseforetak i en overgangsperiode etter at rusreformen trådte i kraft.

Avdeling for rus og avhengighet har koordineringsansvar for behandling for rusmisbrukere i AUS, mens Folloklinikken gjør vurdering av hvem som har rett til nødvendig helsehjelp.

3.2 Ås kommunes mål og strategier

Det er kommunestyrets som utformer den lokale rusmiddelpolitikken. Rusmiddelpolitikken i kommunene består av så vel tilgjengelighetsregulerende virkemidler som tiltak rettet inn mot spesielle målgrupper. Kommunen har en helt sentral rolle i utformingen av alkoholpolitikken gjennom lokal bevillingspolitikk og handhevelsen av alkoholovens bestemmelser.

3.3 Kommunens mål:

Temaplan for rusmiddelpolitikk skal bidra til å:

- *Endre spesielt skadelige drikkemonstre.*
- *Redusere ulovlig omsetning av alkohol*
- *Heve den gjennomsnittlige debutalderen for alkohol*
- *Øke oppslutningen om alkoholfrie soner*
- Reduserte skadevirkninger ved bruk av rusmidler, individuelt og samfunnsmessig
- Økt bevissthet om sammenhengene mellom bruk og misbruk av forskjellige rusmidler.
- Styking av negative holdninger til misbruk av rusmidler
- Et tilfredsstillende tjenestetilbud til rusmisbrukere og deres pårørende.
- Oppnåelse av statens krav om tjenestetilbudet for rusmisbrukere i Ås kommune

Kommunens strategier for å nå målene er:

Etablere et ruspolitisk råd bestående av offentlige og frivillige instanser som møtes regelmessig med følgende oppgaver:

- *Utveksle og sammenstille kunnskap om alkohol og narkotika i kommunen og avdekke spesielle problemområder så tidlig som mulig.*
- *Utarbeide jevnlige statusrapporter om rusituasjonen i kommunen der en fra år til år følger utviklingen gjennom et sett indikatorer som sier noe om forbruk og skader*
- *Sikre alkoholfrie soner og fritidstilbud*
- *God salgs- og skjenkepraksis*

Tiltak:

- *Evaluerer kontrollvirksomheten årlig*
- *Gjennomføre brede regelmessige kontroller av salgs og skjenkesteder for å sikre at de etterlever alle offentlige krav*
- *Øke kommunens juridiske kompetanse knyttet til salgs, skjenke og kontrollvirksomhet*
- *Vedta forutsigbar praksis*
- *Forfølge regelbrudd på en umiddelbar og konsekvent måte*
- *Informasjons- og diskusjonsmøter med bevilingsinnehavere og ansatte for å informere om kommunens ruspolitikk*
- *Øke kompetansen med hensyn til holdningsskapende arbeid.*
- *Heve debutalderen for bruk av alkohol.*
- *Stimulering av frivillige organisasjoner i Ås kommune i deres forebyggende arbeid*
- *Øke oversikten og kunnskap om alkoholbruken gjennom gode kartleggingsrutiner.*
- *Bidra til økt innsats mot alkoholmisbruk og annet rusmiddelmisbruk gjennom samarbeid med politiet.*
- *Videreutvikle samarbeidet mellom etatene.*
- *Delta aktivt i regionale og nasjonale kampanjer.*

Tiltakene som skal gjøres for å nå målene er presentert i vedlegg 1

4 Bevilingspolitikk

Rusmiddelpolitisk handlingsplan for Ås kommune 2008-2012 – Versjon 2.0
Vedtatt ;

4.1 Innledning

Da stortinget i 2004-2005 besluttet endringer i alkoholloven, fikk kommunene større frihet til å organisere sitt alkoholpolitiske arbeid. Med dette har kommunene fått et stort og viktig ansvar å forvalte. Den politikk som kommunene til sammen velger avgjør om vi kan opprettholde begrenset tilgjengelighet som et viktig alkoholpolitisk virkemiddel.

Utviklingen av bevillingspolitikken i kommunene har blitt en utfordring i forhold til målet om å verne om dagens restriktive politikk, der opprettholdelse av rusfrie soner er et sentralt virkemiddel. Det er et stort press på de politisk valgte i våre kommuner når skjenkepolitikken kommer opp til debatt. Resultatet har blitt stadig færre alkoholfrie soner. For eksempel er antall skjenkebevillinger tredoblet på 20 år. Siden 1996 har antall skjenkesteder økt med 33 prosent, mens i samme periode økte forbruket med 30 prosent.

Det er viktig at kommunene sikrer kontroll av skjenkestedene og bruker alkohollovens reaksjonsmidler mer aktivt. En skjenkebevilling skal i følge de fleste kommuner være lett å få og lett å miste. Derfor må vi sikre oppfølging av de politiske aspektene av kontrollene, blant annet ved å gi råd, veiledning og oppfølging til bevilgningshaverne.

Alkohol er en lovlig vare – det er i utgangspunktet lovlig både å drikke og å omsette alkohol. Mange mennesker har stor glede av å nyte alkohol i moderate mengder og har et ønske om at alkoholholdige drikker skal være rimelig tilgjengelige – både for innkjøp og i form av servering ved skjenkesteder.

Det er dessuten relativt store næringsinteresser knyttet til salg og skjenking av alkoholholdig drikk. Salgs- og skjenkenæringene ønsker naturlig nok å kunne drive sin virksomhet med så få restriksjoner som mulig, og i alle fall med forutsigbare rammevilkår.

Dette til tross, er det utstrakt enighet om at samfunnet, med ulike virkemidler, ønsker å begrense forbruket av alkohol. Det har sammenheng med at misbruk av alkohol gir store omkostninger i form av alvorlige samfunnsmessige og individuelle skadevirkninger. Omfanget av disse skadevirkningene har direkte sammenheng med omfanget av alkoholforbruket.

Vi vet, fra studier i en rekke land, at når tilgjengeligheten til alkohol øker, så øker også forbruket. Og omvendt, når tilgjengeligheten reduseres, når det blir vanskeligere å få tak i alkohol så går forbruket ned. Disse fenomenene er både studert ved innføring og opphevelse av forbud, ved endring i antall utsalgssteder og ved andre endringer. Hvordan forbruket fordeler seg på grupper i befolkningen varierer noe mellom land og hvilke perioder vi snakker om. Et hovedtrekk er at forbruket øker i alle grupper av befolkningen ved økt tilgjengelighet. (Pål Domben)

Alkohollovens formål er å begrense de samfunnsmessige og individuelle skader som alkoholbruk kan innebære. Som et ledd i dette tar loven sikte på å begrense forbruket av alkoholholdige drikkevarer, jf. Alkoholloven § 1-1. Direktoratet mener at en mer aktiv bruk av virkemidler, som vilkårssetting og oppfølging av konsept, vil kunne bidra til å fremme dette formålet.

Det kan gis både generelle vilkår for alle salgs- eller skjenkesteder i kommunen, og individuelle vilkår i tilknytning til hvert enkelt bevillingsvedtak. De hensyn som kan tillegges vekt ved avgjørelsen om det skal stilles spesielle vilkår, vil i stor grad være de samme

skjønsmessige hensyn som kan vektlegges ved avgjørelsen av hvorvidt en bevilling skal gis – og som er omtalt i alkohollovens § 1-7a første ledd: tak på skjenkesteder, stedets karakter, beliggenhet, målgruppe, trafikk- og ordensmessige forhold og hensynet til lokalmiljøet for øvrig. Denne bestemmelsen er ikke uttømmende

Vilkår kan settes for alle typer bevilninger: salgsbevilninger, alminnelige skjenkebevilninger, bevilling for en enkelt anledning og ambulerende bevilninger. Sosial- og helsedirektoratet mener det er spesielt viktig å benytte vilkår som virkemiddel ved arrangementer som involverer barn og ungdom. Erfaringsmessig er det stor fare for overtredelser av alkohollovens bestemmelser i forbindelse med ulike festivaler og lignende tilstelninger som ofte tiltrekker seg mye folk. Dette fordi slike arrangementer ofte medfører uoversiktlige serveringssteder med relativt uerfarent personale.

I henhold til alkoholloven § 4-3 kan det settes vilkår for bevillingen i samsvar med alminnelige forvaltningsrettslige regler. Bevillingsmyndigheten kan i medhold av denne bestemmelsen lovlig stille vilkår i bevillingsvedtaket om at skjenkestedet skal ha en bestemt aldersgrense, eksempelvis 18 år, vilkår om spiseplikt eller bordservering, forbud mot uteservering og vilkår om ordensvakter. Det kan også stilles vilkår om forbud mot annen virksomhet, eksempelvis for å hindre kombinasjonene alkohol og spill og alkohol og idrett

4.2 Bevillinger i Ås kommune

Antall salg og skjenkesteder i Ås har vært stabilt i de siste 4 årene og vi ser ingen grunn til å anbefale at det settes ett tak på antall skjenkesteder i kommunen.

Ås kommunes vilkår for å få skjenke- eller salgsbevilling er beskrevet i retningslinjer for saksbehandling av bevilninger som ble vedtatt av forrige kommunestyret.

Rådmannen har ikke foreslått endringer i gjeldende retningslinjer og legger disse frem til behandling i egen sak. Nåværende kommunestyre må vedta disse retningslinjene gjeldende for perioden 2008-2012.

5 Beskrivelse og vurdering av rusmiddelsituasjonen.

5.1 Rusmiddelsituasjonen i Norge

5.1.1 Bruk av alkohol

De årlige spørreskjemaundersøkelsene i aldersgruppa 15-20 år i regi av SIRUS, viser at alkoholforbruket blant ungdom var stabilt med omkring 3 liter ren alkohol fram til slutten av 1990-tallet, men har så økt til omkring 4,5-5 liter i de senere år. "Brennevinet" som ble introdusert i dagligvarehandelen i 2003, utgjør sammen med alkoholholdig cider, omkring 20 prosent av de unges alkoholforbruk.

Videre utgjør "brennevin"/alkoholholdig cider en relativt større andel av alkoholforbruket blant jenter enn det vi finner blant gutter, ved at det i 2006 sto for henholdsvis 25 og 18 prosent på landsbasis.

Den gjennomsnittlige debutalderen når det gjelder alkohol for 15-20 åringer, synes å være stabil. Den har gjennom flere år vært omkring 14,5 år for øl og omkring 15 år for vin og brennevin, noe som også gjelder debutalder for "brennevin"/cider.

Rådmannen vil i mai 2008 ta initiativ til ett møte med alle som har salgsbevilling for øl og de som har skjenkebevilling for å gjennomgå lov, forskrift og kommunale retningslinjer. Dette for å peke på hvilke ansvar de har for å overholde regelverket.

5.1.2 Bruk av narkotiske stoffer

Som i resten av den vestlige verden, er det cannabis og da først og fremst hasj, som er det narkotiske stoffet flest unge rapporterer å ha brukt. Etter at andelen som rapporterte bruk av så vel cannabis som andre narkotiske stoffer, var stabil i første halvdel av 1990-tallet, fant det sted en økning i årene fram til tusenårsskiftet. I de senere år har det imidlertid vært en viss nedgang.

Også når det gjelder andelen som oppgir at de har brukt andre narkotiske stoffer, har det etter en økning på slutten av 1990-tallet, stort sett vært en utflating/nedgang de siste år. Eksempelvis har andelen 15-20 åringer på landsbasis som oppgir at de noen gang har brukt amfetamin i de siste to-tre år vært omkring 3-4 prosent, mens andelen som oppgir at de noen gang har brukt ecstasy, har holdt seg på omkring 2-3 prosent gjennom flere år.

Sirus undersøkelsen fra 2005 bekrefter ellers tendensen vi har sett i de senere år om at andelen som uttrykker en positiv holdning til narkotika, ikke lenger øker. De siste to-tre år har omkring 8-10 prosent av 15-20 åringer på landsbasis og 10-13 prosent i Oslo gitt uttrykk for at de synes at cannabis bør kunne selges fritt her i landet.

5.2 Rusmiddelsituasjonen i kommunen

Det er ikke foretatt en kartlegging av rusmiddelsituasjonen i Ås kommune de senere årene, men sosial- og helseetaten i Ås kommune har jevnlig oppfølging av vel 50 brukere som har rusproblemer av en slik art at de trenger hjelp til blant annet bolig, medisinsk tilsyn, arbeid og lignende. Mange av disse har kontakt med og får hjelp fra ulike etater i kommunen.

5.2.1 Situasjonsbeskrivelse fra Ås lensmannskontor:

Ås lensmannskontor vil fortsette aktiviteten mot rusmisbrukere i Ås kommune, både for å kartlegge og forebygge bruk av narkotiske stoffer. I 2007 erkjenner vi å ha vært for lite til stedet i miljøene, men vi har likevel det nest største antall narkotikabeslag noensinne i Ås. I tillegg har kontoret arbeidet hele 2007 med en meget stor narkotikasak, hvor fem personer nylig ble domfelt til mellom 4 og 6 års fengsel.

Vi opplever stadig rekruttering til miljøene. Alderen ligger på 14-18 år, og vi avdekker dette i samtaler med den enkelte i miljøet, kildebruk, og fysiske beslag av brukerstyr og narkotika. Alkohol er fortsatt det mest vanlige rusmidlet på dette alderstinnnet.

Bruk av narkotika foregår for det meste i private hjem i forbindelse med fester og der ungdommer for øvrig samles.

Utfordringen ligger fortsatt i å få en full oversikt over brukerne og få avdekket bruk av narkotiske stoffer. Vi mener at det trolig er store mørketall. Ungdom som har brukt stoff over tid, bruker stoff hvor som helst og når som helst og er lettere å registrere. På disse festene er det ofte et stort forbruk av alkohol, både legalt og illegalt fremskaffet.

Vi har avdekket bruk på begge ungdomsskolene i kommunen. Det samme gjelder på Ås videregående skole, hvor de som er tatt også har bosted i Ås kommune. Elever fra Ås videregående som er tatt for bruk av narkotika, forteller at det blir brukt og har vært solgt en del narkotika på skolen. Videre har vi både erfart og fått opplysninger om stort narkotikamisbruk i forbindelser med russefeiringen. Dette kommer i tillegg til alkoholkonsumet.

For å forebygge denne bruken har politiet inngått et nært samarbeid med skolens ledelse, der bl a møter om intern rusplan og rutiner har vært tema. I tillegg har russefeiring hatt egen temadag hvor politi og helsesøster har vært til stede for å diskutere rus.

Når det gjelder de mer etablerte rusmisbrukerne i kommunen, har vi etter at det såkalte "Gjengangerprosjektet" startet i Follo politidistrikt, sørget for at våre som var på listen (5 stk) er satt ut av drift ved at de enten er på soning av dom, er under rehabilitering, har arbeidstrening som en del av soningen, eller annen type oppfølging. Vi ser at samarbeidet med sosialtjenesten i kommunen er helt avgjørende for det gode arbeidet. Vi deltar bl a i boligrådet hvor søknad om tildeling av kommunal bolig blir forelagt rådet til uttalelse. På denne måten kan vi se miljøene i sammenheng, noe som igjen kan virke positivt på behandling av den enkelte og integrering i lokalsamfunnet.

Vi har et meget godt samarbeid med Studentsamfunnet i Ås. De har satt narkotikaproblemet på dagsorden. Det har vært gjennomført opplæring for vaktpersonell og ledere ved Samfunnet og UMB for øvrig, der problemene er bevisstgjort. Politiet har brukt narkotikahund på arrangementer, uten at det har blitt beslaglagt narkotika. Studentsamfunnets styre har også konkrete planer for å avdekke narkotika på deres arrangementer. Arrangørene er i tillegg opptatt av god alkoholkultur og oppfølging av skjenkereglene. De har derfor utdannet mange som er blitt godkjente ordensvakter.

Statistikk

Ås lensmannskontor har i 2007 gjort 178 beslag av narkotiske stoffer. Dette er en økning over de siste årene, og er nesten på det samme nivået som i toppåret 2002 med 181 beslag.

Tabellen nedenfor viser antall beslaglagt narkotika i Ås fordelt på mindre og store saker. Noen beslag kan defineres som flere saker (bruk, oppbevaring og kjøp).

ANTALL SAKER	År	2003	2004	2005	2006	2007	
Narkotika (1. ledd / legemiddeloven)		174	119	104	123	167	Høsten 2006
Narkotika (2. og 3. ledd)		6	2	2	5	2	fikk
Antall narkotikabeslag		148	133	147	152	178	politiet en større

narkotikasak (3. ledds sak) i Ås med utenlandske aktører og flere kilo amfetamin. Dette har krevd store ressurser i etterforskningen og iretteføringen av saken som endte med fengsel fra 4-6 år for fem av de tiltalte. Saken er anket og skal opp for lagmannsretten i løpt av våren 2008.

Det er med andre ord fortsatt mye narkotika i omløp i Ås og kampen er på ingen måte i noen slutfase. Vi arbeider etter filosofien om at enhver aksjon mot miljøet vil "demme opp" mot utviklingen og samtidig virke avskrekkende for rekrutteringen til rusmiljøene i kommunen

Politiet har tidligere fokusert på aldersgruppen 14-18 år og vi forsøker å gripe inn så snart vi har opplysninger om straffbare handlinger begått av ungdom i denne aldersgruppen. Vi har også hatt mange ungdom med foreldre inne til "bekymringssamtaler" på bakgrunn av meldinger om bekymringsfull atferd. Det etablerte miljøet skal heller ikke føle seg trygg, idet en del salg av narkotika og alkohol til de unge foregår nettopp fra de etablerte

Det er ikke alltid slik at en økning av antall saker nødvendigvis er negativt. Innenfor saksområdet av narkotikasaker er det tvert imot positivt at både antall saker og antall beslag øker. Antall narkotikasaker avspeiler ikke hvor mye narkotika eller hvor mange narkomane det er i distriktet, men er heller en indikator på hvor godt politiet arbeider med narkotikaproblemet.

5.2.2 Registrert Alkoholomsetning i kommunen

Skjenkesteder	2004	2005	2006	2007
Øl	58.209	47.264	49.095	57.390
Vin	4.840	3.868	2.857	4.040
Brennevin	1746	1373	620	635

Det markante nedgangen i salg av brennevin kan ha sammenheng med at 3 skjenkesteder er lagt ned i perioden, samt at salget ved Studentersamskipnaden er redusert. Salg av alkohol ved vinmonopolet er ikke tatt med da de ikke rapporterer til kommunen

Salgssteder	2004	2005	2006	2007
Øl	570 894	633 145	646 937	667 350

Ølsalget har hatt en jevn stigning i hele perioden.

Antall	2004	2005	2006	2007
Salgssteder	6	6	6	7
Skjenkesteder	11	11	9	10

5.3 Kontrollvirksomheten

5.3.1 Sanksjoner overfor salgs- og skjenkesteder

I forrige periode var det 3 skjenkesteder og ett salgssted som fikk advarsel eller kortvarig inndragning av bevillingen grunnet avvik på alkoholovens bestemmelser. Sirius har avslørt at ungdom under 18 år har fått kjøpt øl i forretninger i Ås.

Ås har inngått kontrakt med Hafslund Sikkerhet Bedrift for gjennomføringen av kontroll ved salgs- og skjenkestedene. Alkoholoven sier at det skal gjennomføres 3 x antall salgs/skjenkesteder pr. år og som er ett minimums krav. Kommunen bestemmer selv fordelingen av kontrollene og kommunestyret kan også bestemme om de vil gjennomføre flere kontroller enn hva alkoholoven krever.

Forslag til retningslinjer for skjønsmessig saksbehandling ved brudd på alkoholovens bestemmelser vedt. skjenking og ved salg tilhørende denne planen skal vedtas av kommunestyret for perioden 2008-2012 og fremmes som egen sak.

6 Rusmiddelforebyggende tiltak

6.1 Rusmiddelforebyggende tiltak, oppfølging og rehabilitering av rusmiddelmisbrukere.

Undersøkelser som er foretatt viser at trenden fra noen år tilbake om at unge menneskers holdning til rus blir stadig mer positiv, stagnerer og viser tegn til å snu. Et viktig virkemiddel for å styrke unge menneskers negative holdninger til rusmidler skjer gjennom nasjonale og lokale tiltak. Denne planen gir en oversikt over foreslåtte tiltak i Ås kommune de neste fire årene.

Den årlige aksjonen "stopp langingen" arrangert av arbeidsgruppen for positivt oppvekstmiljø, som er myntet på voksnes kjøp av alkohol til mindreårige. Tiltaket forslås videreført.

Temaplan for rusmiddelpolitikk for 2008 – 2012 viser til viktige tiltak som både skal virke allmennforebyggende og være målrettet mot utsatte grupper.

Foreslåtte tiltak er konsentrert rundt målet for å redusere etterspørselen etter rusmidler. Slike tiltak omfatter for eksempel undervisning, informasjon om skader, kampanjer og holdningsskapende arbeid. I tillegg gjør frivillige organisasjoner i Ås kommune en stor og viktig innsats i det allmennforebyggende arbeidet mot rus.

Rusmiddelproblemer oppstår og utvikler seg på mange ulike arenaer og i ulike faser av livet. Skal kommunen lykkes med å redusere rusmiddelproblemene, må forebyggingen rette seg mot flere arenaer som befolkningen deltar på. Det kan blant annet være barnehage, skole, arbeidsliv og ulike fritidsarenaer.

Tiltak som skal virke rusforebyggende kan deles i to typer:

Rusmiddelpolitisk handlingsplan for Ås kommune 2008-2012 – Versjon 2.0
Vedtatt ;

1. Tiltak for å regulere tilgjengeligheten av rusmidler
2. Tiltak for å redusere etterspørselen etter rusmidler

6.2 Regulering av tilgjengeligheten av rusmidler

6.2.1 Kommunale regler for salgstider, åpningstider og lukketider

Kommunestyret har tidligere vedtatt i egen forskrift at kommunen skal ha sammenfallende salgstider, åpnings- og lukketider som alkoholloven gir anledning. En vil anbefale at dagens praksis videreføres.

6.2.2 Kommunale regler for skjenketider; åpningstider og lukketider

Kommunen kan, i henhold til serveringsloven, i forskrift fastsette åpningstider for de serveringsstedene som ligger i kommunen. Kommunen kan, når særlige grunner foreligger, gjøre unntak fra gjeldende åpningstidsbestemmelser for det enkelte serveringssted.

Vedtaket om å innskrenke åpningstidene fastsatt etter kommunale forskrifter kan tidligst tre i kraft tre måneder etter at vedtaket er truffet.

Kommunen kan ved enkeltstående anledninger gi tillatelse til å lukke senere eller åpne tidligere enn til de tider som er fastsatt etter første eller andre ledd. Når en innehaver av skjenkebevilling får innvilget søknad om utvidet skjenketid ved enkeltanledninger etter alkoholovens § 4-4, innebærer dette samtidig at åpningstiden er utvidet tilsvarende.

Tiltak som omfatter reguleringer og restriksjoner i forhold til pris, salg og skjenking av alkohol, samt samarbeid med lokale politimyndigheter om tiltak mot ulovlig alkohol og narkotikaomsetning kan begrense bruk/misbruk av rusmidler.

Det finnes omfattende dokumentasjon på effekten av tiltak for å begrense alkoholskader. De mest effektive tiltakene er såkalte regulatoriske virkemidler som påvirker pris og tilgjengelighet av alkohol. Dette omfatter blant annet kontroll med omsetning og skjenking av alkohol, samt håndhevelse av aldersgrenser. Alkoholloven gir kommunene et omfattende ansvar på dette området.

Kommunens kontroll og bevillingspolitikk er avgjørende for å begrense totalforbruket og redusere skadene av alkohol.

Etterspørselreduserende tiltak er et viktig supplement til de regulatoriske virkemidlene som kommunen har til rådighet.

7 Målgruppe og tiltak

Målgrupper for de forebyggende tiltakene i Rusmiddelpolitisk handlingsplan er alle innbyggere i Ås kommune med særlig vekt på:

- Barn og unge med atferdsproblemer
- Barn av rusmiddelmisbrukere og/eller psykisk syke foreldre
- Barn av innsatte i fengsler
- Spesielle ungdomsmiljøer i kommunen

- Spesielt utsatte geografiske områder i kommunen ut fra tidligere erfaringer og befolkningssammensetning

7.1 Allmennforebyggende tiltak

Resultatmål 2008-11	Hva må vi gjøre for å nå målet	Ansvar	Frist
Ungdom under 18 år får ikke kjøpt eller blir skjenket alkoholholdig drikk	<p><i>Øke bevissthet og kunnskap om regelverket hos bevillingsinnehavere</i></p> <p><i>Informasjons- og diskusjonsmøter med bevillingsinnehavere og ansatte for å informere om kommunens ruspolitikk</i></p>	Helse- og sosialsjef	Kontinuerlig 01.07.2008
God salgs- og skjenkepraksis	<p><i>Gjennomføre brede, regelmessige kontroller av salgs og skjenkesteder for å sikre at de etterlever alle offentlige krav</i></p> <p><i>Øke kommunens juridiske kompetanse knyttet til salgs, skjenke og kontrollvirksomhet</i></p> <p><i>Vedta forutsigbar praksis</i></p> <p><i>Forfølge regelbrudd på en umiddelbar og konsekvent måte</i></p>	Helse- og sosialsjef Rådmann Helse- og sosialsjef	
God oversikt og kunnskap om rusmiddelbruk hos ungdom	Med utgangspunkt i resultater fra undersøkelsen, målrette og justere tiltak rettet mot barn og ungdom	Oppvekst og kultursjef	01.06.2009
Har redusert skadevirkninger av rusmidler, individuelt og samfunnsmessig	<p>Delta aktivt i gjennomføringen av regionale og nasjonale kampanjer mot rus</p> <p>Gjennomføre en god salgs- og skjenkepolitikk i Ås kommune</p> <p>- Samordning av tverrsektorielle tiltak med et spesielt fokus på positivt ungdomsmiljø i Ås</p>	<p>Koordinator for Arbeidsgruppen for positivt oppvekstmiljø Helse- og sosialsjef</p> <p>Koordinator for Arbeidsgruppen for positivt oppvekstmiljø</p>	<p>Hele perioden</p> <p>Hele perioden</p> <p>Hele perioden</p>

	- Bruk av forskjellige programmer (LP modellen, PALAS m.v.) for å gjøre elevene i bedre stand til å takle for eksempel rusproblematikk	Den enkelte skole	Hele perioden
	- Aktiv elev - Videreføre tilbudet til nye kull ved videregående skole	Ås videregående skole i samarbeid med rådgivere ved skolene i Ås	Hele perioden
<i>Har etablert et ruspolitisk råd bestående av offentlige og frivillige instanser som møtes regelmessig</i>	<i>Evaluere kontrollvirksomheten årlig</i> <i>Utveksle og sammenstille kunnskap om alkohol og narkotika i kommunen og avdekke spesielle problemområder så tidlig som mulig.</i> <i>Utarbeide jevnlig statusrapporter om rusituasjonen i kommunen der en fra år til år følger utviklingen gjennom et sett indikatorer som sier noe om forbruk og skader</i>	<i>Helse- og sosialsjef</i>	<i>Hele perioden</i>
Har ett aktivt ungdomsråd	Legge tilrett for at ungdomsrådet har reell medvirkning i saker som angår dem og deres oppvekstmiljø	Oppvekst- og kulturetaten	Hele perioden
Har gode overganger mellom - barne- og ungdomsskole, - og ungdomsskole og videregående skole og som inkluderer tverretattlig anti-rusarbeid.	Utarbeide gode regningslinjer for overgangen mellom barne- ungdoms- og videregående skole	Oppvekst- og kultursjefen	31.12.2008
Har lærere med kompetanse i holdningsskapende arbeid mot rus	Lions tilbyr kurs for lærere i grunnskole og videregående skoler i hvordan de skal skolere elevene i holdningsskapende arbeid.	Oppvekst- og kultursjefen	Hele perioden

Har gode lavterskeltilbud til barn/ungdom og familier	Utvikle og forbedre tiltak som <ul style="list-style-type: none"> - Barselgrupper - Familie- og nettverksteamet - Ungdomsteamet - Nettverksarbeid på helsestasjonen - Helsestasjon for ungdom - Ungdomsklubbene - Natteravnene 	Helse- og sosialetaten Oppvekst- og kulturetaten Frivillighetssentralen FAU, Nordbytn us, mfl	Hele perioden
Ås kommune har ett godt oppvekstmiljø	Utvikle tiltak som bidrar til positivt oppvekstmiljø	Koordinator for arbeidsgruppen for positivt oppvekstmiljø	Hele perioden
<i>Foreldrenettverk er etablert.</i>	<i>Gjennomføre prosjekter i ungdomsskolen der foreldre kan bygge nettverk seg imellom, diskutere foreldrerollen og utvikle felles praksis overfor ungdommene (innetider, lommepenger, overnatting osv.)</i>	<i>Helse- og sosialsjef Oppvekst- og kultursjef</i>	

7.2 Forebyggende tiltak overfor risikoutsatte grupper

Resultatmål 2008-11	Hva må vi gjøre for å nå målet	Ansvar	Frist
Har utviklet ett godt nettverk rundt enkeltbarn og utsatte familier	Videreutvikle nettverk som arbeidsmetode og gi flere med dette behovet et tilbud.	Helse og sosialetaten i samarbeid med kultur og oppvekstetaten	

Ansatte har god kunnskap nettverksmetoden	Gi økt kunnskap om nettverk som metode i møter med brukere med sammensatte behov	Helse og sosialetaten	31 12 2008
Barn og unge er inkludert i frivillige organisasjoners tilbud	Utvikle et tilbud som gjør at barn og unge som har behov for ekstra oppfølging for å kunne delta i organiserte fritidsaktiviteter kan få støtte og hjelp til dette ved <ul style="list-style-type: none"> - fritid med bistand - støttekontakt 	Helse og sosialetaten	Hele perioden
Barnefattigdommen er redusert	Utvikle tiltak for barn i familier som mottar bistand fra sosialtjenesten, og heve kompetansen blant de som deltar i prosjektet Ansatte i kommunen er kjent med de virkemidler som finnes for å redusere barnefattigdom.	Helse og sosialetaten Alle etater	31 12 2008
Bidra til ett godt frivillig arbeid	Gjennom differensierte kommunale støtteordninger oppfordre frivillige organisasjoner til å gi utsatte barn og unge utviklende fritidstilbud	Oppvekst og kulturetaten	Hele perioden
Ivaretar barn til: - psykisk syke foreldre - til innsatte - som har mistet en av foreldrene/søsken - tidligere rusmisbrukere	Sørge for at for barn av psykisk syke foreldre deltar i samtalegrupper ved Follo klinikken Kartlegge hvordan barn til innsatte ivaretas i Ås kommune Ha tilbud om sorggrupper I samtale med jordmor og ved deltakelse i barselgrupper	Helse- og sosial Helse- og sosial Frivillighetssentralen Helse- og sosial	Hele perioden
Tidlig identifisering av barn og familier som har behov for hjelp	- Alle ansatte på tvers av etatene er observante på tidlig tegn på omsorgsvikt - Alle ansatte gjør seg kjent med lovverk vedrørende meldeplikt til barnevernet - Alle ansatte som er i kontakt med gravide rusmisbrukere er kjent med meldeplikt til sosialtjenesten.	Helse- og sosialsjef Oppvekst og kultursjef	Hele perioden

8 Oppfølging og rehabilitering av rusmisbrukere

Som følge av lov om sosiale tjenester og kommunehelsetjenesteloven har Ås kommune ansvar for å hjelpe den enkelte til å komme bort fra misbruk av alkohol og andre rusmidler. Kommunen har også ansvar for å gi råd, veiledning og hjelp til vedkommendes familie.

8.1 Forslag på tiltak

Resultatmål 2008-11	Hva må vi gjøre for å nå målet	Ansvar	Frist
Ved åpning av Nav-kontoret i Ås får rusmiddelmissbrukere de tjenester de har behov for	<ul style="list-style-type: none"> • Opplæring av ansatte som skal gi tjenester til personer i målgruppen • Bruk av KIS – et kartleggingsverktøy utviklet av Sosial og helsedirektoratet • Tilby individuell plan (IP) • Etablere samarbeidsrutiner med kommunale og statlige tjenesteytere, deriblant spesialisthelsetjeneste • Benytte kvalifiseringsstønad som et virkemiddel • Tilby praktisk bistand og opplæring, Sosialtj. loven kap 4.2.a 	Nav-prosjektgruppe	31 12 08
Alle innbyggere i Ås kommune, inkludert rusmiddelmissbrukere, har en forsvarlig bostandard	<ul style="list-style-type: none"> • Registrere boligbehov ved bruk av Bokart • Den enkelte brukers boligbehov kartlegges, spesielt i forbindelse med soning eller institusjonsbehandling • Samarbeid med boligkontor og private utleiere for å skaffe egnet bolig • Behov for oppfølging i bolig vurderes ved arbeid med IP • Gode innflyttingsrutiner i forbindelse med tildeling av ny bolig • Tilby oppfølging i bolig • Økonomisk rådgivning til personer 	Sosialtjenesten/Nav	Løpende

Rusmiddelpolitisk handlingsplan for Ås kommune 2008-2012 – Versjon 2.0
Vedtatt ;

Resultatmål 2008-11	Hva må vi gjøre for å nå målet	Ansvar	Frist
	<ul style="list-style-type: none"> med husleierestanser Tilby forvaltning av trygdeytelser ved mislighold av husleiebetaling 		
Rusmiddelmissbrukere har en forsvarlig levestandard	<ul style="list-style-type: none"> Den enkeltes behov for praktisk bistand og opplæring kartlegges Den enkeltes rettigheter i forhold til stønad avklares Behov for helsehjelp vurderes Rusmiddelmissbrukere med sammensatte og langvarige hjelpebehov tilbys individuell plan og personlig koordinator 	Sosialtjenesten/Nav	Løpende
Rusmiddelmissbrukere har redusert bruken av alkohol og narkotiske stoffer	<ul style="list-style-type: none"> Tilstrekkelig fagkompetanse i faggruppa Miljøterapeutene er tilgjengelige for uformelle treff i basen (for tiden Fjellveien) Motivasjons- og støttesamtaler Bruk av ansvarsgrupper og samarbeidsmøter Oppfølging av vedtak kap 4 i sosialtj loven Fritid med bistand – etableres som fast ordning Aktivisering ved f eks deltakelse i kommunens arbeidstreningsgruppe Samarbeid mellom 1 og 2 linjen Individuell plan Tilrettelegging i forbindelse med legemiddel-assistert rehabilitering (LAR) Samarbeide med pårørende, etablere selvhjelpsgrupper m.v. 	Sosialtjenesten/Nav	Løpende
Pårørende til rusmiddelmissbrukere får råd, veiledning og nødvendig hjelp	<ul style="list-style-type: none"> Ansatte som er i kontakt med personer med rusmiddelproblemer skal undersøke hvordan 	Ansatte i kommunale tjenester	Løpende

Rusmiddelpolitisk handlingsplan for As kommune 2008-2012 – Versjon 2.0
Vedtatt ;

Resultatmål 2008-11	Hva må vi gjøre for å nå målet	Ansvar	Frist
	<p>pårørende, spesielt yngre barn og søsken, ivaretas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pårørende skal ytes råd, veiledning og nødvendig hjelp 		
Ås kommune har boliger for personer med lav boevne	<p>(Jfr tverretattlig prosjekt Bostedsløse 2007-/08)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Valg av tomt • Kostnaden innarbeides i økonomi og handlingsprogram 	Prosjektgruppe Bostedsløse	15 9 08

9 Gjennomføring og oppfølging av tiltakene i temaplanen for rusmiddelpolitikk.

9.1 Ansvarsfordeling og samarbeid

På alle tiltakene er det påført hvilken instans i kommunen som har ansvaret for gjennomføring av disse. Tiltakene som er et samarbeid mellom ulike etater har fått påført hvilken etat som har hovedansvaret. Tiltakene innarbeides i handlingsprogrammet for 2009-2012.

9.2 Rutiner for oppfølging, evaluering og rullering av planen

Hvert år vil den ansvarlige for tiltakene gi en vurdering om hvorvidt målene i Temaplan for Rusmiddelpolitikk er oppnådd eller ikke, i årsmeldingen.

9.3 Økonomiske konsekvenser

Kommunen har mulige inntekter på rusmiddelområdet. Dette kan være:

- Bevillingsgebyrer for salg og skjenking
- Ulike tilskuddsordninger fra statlige myndigheter

Foreløpig ligger det ikke an til at kommunene tilføres øremerkede midler til arbeidet mot rusmiddelproblemer. Ifølge opptappingsplanen gir den bedre økonomiske situasjonen for kommunesektoren "mulighet til å prioritere arbeidet mot rusmiddelproblemer i tråd med mål og tiltak i planen".

Det er etablert ulike statlige støtteordninger som gir muligheter for å søke om tilskudd til finansiering av allmennforebyggende tiltak, tiltak rettet mot spesielle målgrupper og tiltak rettet mot rusmiddelmissbrukere.

Kommunestyret bør ta stilling til i budsjettbehandlingen for 2009, om mer av bevillingsgebyrene kan brukes til å øke kontrollvirksomheten. Bevillingsgebyrene var i 2007 kr. 155 000, mens utgiftene til kontrollvirksomheten var i underkant av kr. 50 000.

10 Referanser

10.1 Kunnskapsoppsummeringer om rusforebyggende arbeid

NOU 2003: 4 *Forskning på rusmiddelfeltet. En oppsummering av kunnskap om effekt av tiltak*
 Babor et al. *Alcohol No ordinary Commodity*. Oxford University, Press 2003
 Schancke, Vegard A. (2003). *Forebyggende og helsefremmende arbeid - fra forskning til praksis*. En kunnskapsoppsummering med råd og anbefalinger
 Nord-norsk kompetansesenter – Rus

10.2 Alkoholloven og annet relevant lovverk

Alkoholloven (2. juni 1989 nr 27) og alkoholforskriften (8. juni 2005 nr 538)
 Rundskriv IS-3/2006 om alkoholloven mv. (utgis av Sosial- og helsedirektoratet 1. halvår 2006)
 Lov om sosiale tjenester m v
 Rundskriv I-52/98 Tilbakeholdelse av rusmiddelmissbrukere uten etter eget samtykke

10.3 Andre relevante publikasjoner:

- Opptappingsplan for rusfeltet (Helse- og omsorgsdepartementet 2008 (I-1120-B))
- Statusrapport om rusmiddelsituasjonen i Norge (årlig redegjørelse til Stortinget fra Helse- og omsorgsdepartementet).
- Styrings- og informasjonshjulet for helse- og sosialtjenesten i kommunene (utgis årlig av Sosial- og helsedirektoratet i samarbeid med Statistisk sentralbyrå og Statens helsetilsyn)
- WHO's resolusjon om alkohol mai 2005: "Public health problems caused by harmful use and alcohol"
- WHO's "Framework for alcohol policy in the WHO European Region"
http://www.euro.who.int/Governance/resolutions/2005/20050920_10

10.4 Aktuelle nettsteder:

- www.shdir.no/rusmidler (nyheter på rusområdet fra Sosial- og helsedirektoratet)
- www.lovdatab.no Lover og forskrifter
- www.kommunetorget.no/ Interaktivt nettsted for kommunenes arbeid med rusmiddelpolitiske handlingsplaner (vil bli operativt i løpet av 2006)
- www.forebygging.no Nettstedet inneholder mye relevant stoff for kommunene til hjelp i arbeidet med rusmiddelpolitiske planer, og planlegging og gjennomføring av rusforebyggende tiltak
- www.forebyggingstiltak.no På nettstedet finnes en oversikt over rusforebyggende tiltak i Norge, i en søkbar database.
- www.rusfeltet.no Fagrådet innen rusfeltet i Norge
- www.sirus.no Nettstedet har blant annet egne statistiksider på rusmiddelområdet
- www.rustiltak.no Nettstedet gir en samlet oversikt over behandlingstilbudet til rusmiddelmissbrukere og aktører i behandlingsapparatet

10.5 For beskrivelse av rusmiddelsituasjonen nasjonalt vises det til følgende publikasjoner

- Rusmidler i Norge er en publikasjon som utgis årlig av SIRUS. Denne inneholder oppdaterte tabeller om alkoholforbruk og for bruk av vanedannende legemidler og illegale stoffer, om tilgjengelighet, økonomi, skadevirkninger, omsorgstiltak og

---

Rusmiddelpolitisk handlingsplan for As kommune 2008-2012 – Versjon 2.0
 Vedtatt ;

kriminalitet knyttet til slike stoffer

- Kommunenes rusmiddelarbeid er en publikasjon som utgis årlig av SIRUS. Den er en kartleggingsundersøkelse av situasjonen i kommunene når det gjelder ordninger for alkoholomsetning, alkoholavgifter og kontrollordninger.
- Ungdom og rusmidler. Statens institutt for rusmiddelforskning (SIRUS) foretar årlige undersøkelser om bruk av rusmidler blant ungdom i alderen 15-20 år. Undersøkelsen omfatter ungdom fra hele landet inkludert Oslo, og en spesialundersøkelse som bare omfatter ungdom bosatt i Oslo
- Statusrapport om rusmiddelsituasjonen i Norge er en rapport som utgis årlig av Helse- og omsorgsdepartementet Statistikk for helse- og sosialtjenesten. Seks regionhefter gis ut årlig med sammenlikningstall for kommunene med statistikk for helse- og sosialtjenesten. Publikasjonene gir et utgangspunkt for kommunenes planlegging og utvikling av helse- og sosialtjenestene. IS-1265: Akershus, Østfold, Oslo
Heftene er tilgjengelig på Sosial- og helsedirektoratets nettsider.

Separat trykt vedlegg

FORSLAG TIL
TEMAPLAN
FOR
RUSMIDDELPOLITIKK
I
ÅS KOMMUNE
2008-2012

Behandles i:

- Hovedutvalg for helse- og sosial 12.3.2008
- Hovedutvalg for oppvekst og skole 12.3.2008
- Kommunestyret 09.4.2008

1. INNHOLD	
1	Innledning 4
1.1	Innledning 4
2	Ås kommunes arbeid med planen 5
3	RUSMIDDELPOLITISKE MÅL OG STRATEGIER Nasjonale mål og strategier 6
3.1	Regionale mål og strategier 7
3.2	Ås kommunes mål og strategier 7
3.3	Kommunens mål: 8
4	BEVILLINGSPOLITIKK 8
4.1	Innledning 8
5	BESKRIVELSE OG VURDERING AV RUSMIDDEL-SITUASJONEN 9
5.1	Rusmiddelsituasjonen i Norge 9
5.1.1	Bruk av alkohol 9
5.1.2	Bruk av narkotiske stoffer 10
5.2	Rusmiddelsituasjonen i kommunen 10
5.2.1	Situasjonsbeskrivelse fra Ås lensmannskontor: 10
5.2.2	Registrert Alkoholomsetning i kommunen 12
5.2.3	Kommunale regler for salgstider, åpningstider og lukketider 13
5.2.4	Kommunale regler for skjenketider; åpningstider og lukketider 13
5.3	Kontrollvirksomheten 13
5.3.1	Sanksjoner overfor salgs- og skjenkesteder 13
6	Rusmiddelforebyggende tiltak 14
6.1	Rusmiddelforebyggende tiltak, oppfølging og rehabilitering av rusmiddelmisbrukere 14
6.2	Regulering av tilgjengeligheten av rusmidler 14
7	Tiltak 15
7.1	Allmennforebyggende tiltak 15
7.2	Forebyggende tiltak overfor risikoutsatte grupper 17
8	Oppfølging og rehabilitering av rusmisbrukere 19
8.1	Forslag på tiltak 19
9	Gjennomføring og oppfølging av tiltakene i rusmiddelpolitisk handlingsplan 21
9.1	Ansvarsfordeling og samarbeid 21
9.2	Rutiner for oppfølging, evaluering og rullering av planen 21
9.3	Økonomiske konsekvenser 21
10	REFERANSER 22
10.1	Kunnskapsoppsummeringer om rusforebyggende arbeid 22
10.2	Alkoholloven og annet relevant lovverk 22
10.3	Andre relevante publikasjoner: 22
10.4	Aktuelle nettsteder: 22
10.5	For beskrivelse av rusmiddelsituasjonen nasjonalt vises det til følgende publikasjoner 22

Forord ¹⁾

Etter alkohollovens § 1-7d skal kommunene utarbeide alkoholpolitiske handlingsplaner. Bestemmelsen trådte i kraft fra 1.1.1998.

Forskning viser at bruk av alkohol og narkotika bør ses i sammenheng, blant annet fordi tidlig alkoholdebut øker risikoen for bruk av narkotika. Undersøkelser viser dessuten at blandingsmisbruk av flere rusmidler samtidig er mest utbredt blant rusmiddelmissbrukere i Norge. Det er også viktig at kommunene fører en enhetlig rusmiddelpolitikk ved at de ser bevilingsordninger og øvrig forebygging i sammenheng med behov for innsats på rehabiliteringsområdet.

Mangelfulle eller dårlig målrettede forebyggingstiltak fører til økt behov for oppfølging og rehabilitering av rusmiddelmissbrukere. Dette er bakgrunnen for at Sosial- og helsedirektoratet anbefaler at kommunene utformer en helhetlig temaplan for rusmiddelpolitikk.

Alkoholforbruk er en viktig og ofte undervurdert årsak til sykkelighet og dødelighet på globalt nivå. I de siste 50 årene er det gjort store fremskritt i den vitenskapelige forståelsen av sammenhengen mellom alkohol og helse.

Ifølge WHO er Europa den regionen som har det høyeste forbruket av alkohol og det høyeste skadenivået av alle verdensdelene. Alkohol er den tredje viktigste årsaken til sykdom og for tidlig død i Europaregionen, og den femte viktigste årsaken globalt.

WHO anslår at 55 000 ungdommer i Europa årlig dør av alkoholrelaterte skader. Blant menn i alderen 15-29 år er alkohol den høyeste risikofaktor for tidlig død i Europa. På denne bakgrunn vedtok WHO i mai 2005 en resolusjon som setter alkohol høyt på dagsorden i det internasjonale folkehelsearbeidet.

Norge ligger relativt godt an i europeisk sammenheng både mht totalforbruk og skader. En av de viktigste årsakene er at Norge i stor grad benytter de kontrollpolitiske virkemidlene i alkoholpolitikken.

Kommunens lokale bestemmelser og regulering av salg og skjenkebestemmelsene er et av de viktigste virkemidlene for å begrense alkoholrelaterte skader. Undersøkelser av kommunenes forvaltning av alkoholloven viser at utviklingen har gått i retning av en betydelig liberalisering av alkoholpolitikken lokalt. Antall skjenkesteder har i perioden 1980-2008 økt fra 2400 til 7.300. I 1990 hadde 34 % av skjenkestedene lov til å selge brennevin, vin og øl mens andelen i 2008 hadde steget til 80 %.

¹ Gjengitt fra veileder for ruspolitisk handlingsplan utgitt av sosial og helsedirektoratet.

1 Innledning

Temaplan for rusmiddelpolitikk for Ås kommune er basert på Sosial- og helsedirektoratets veileder for kommunal temaplan for rusmiddelpolitikk som ble utgitt i april 2006. Bidragene til Temaplan for rusmiddelpolitikk for Ås kommune har kommet fra mange kommunale virksomheter og Lensmannskontoret i Ås.

Rammene for Temaplan for rusmiddelpolitikk er Ås kommunes visjon:

Ås kommune – miljø, mangfold og muligheter

- Miljø** – Inkluderende miljø med viktige kultur-, natur- og landskapskvaliteter.
Mangfold – Mangfoldig universitetsbygd i hjertet av Follo.
Muligheter – Mulighetenes kommune med aktive innbyggere.

Rusmiddelproblematikk og psykiatri henger i mange tilfeller sammen. Flere av tiltakene nevnt i Temaplan for rusmiddelpolitikk vil også være å finne i Plan for psykisk helse 2008 – 2011 (vedlegg til handlingsprogrammet).

1.1 Innledning

Temaplan for rusmiddelpolitikk rulleres i henhold til et 4-års perspektiv i det kommunale plansystemet. Temaplan for rusmiddelpolitikk for 2008 – 2011 har lagt til grunn de foregående rusmiddelpolitiske planene og Kommuneplanen for 2007 – 2019.

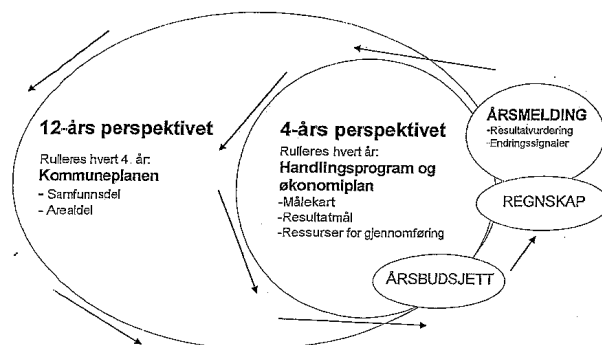

Fig. 1 Planperspektivet

Etter alkohollovens § 1-7d er kommunene pålagt å utarbeide en alkoholpolitisk handlingsplan. Bestemmelsene trådte i kraft fra 1.1.1998. En rekke andre lover pålegger også kommunen å løse oppgaver på "rusmiddelfeltet".

Ulike lover legger grunnlaget for hvordan det lokale rusmiddelarbeidet skal gjennomføres.

Hovedstrategien for arbeidet er lagt i:

- o **Lov om sosiale tjenester, 1991.**
  - Loven berører forebyggende innsats, oppsøkende arbeid og tilrettelegging med støtte og oppfølging ovenfor rusmiddelbrukere
- o **Lov om barneverntjenester, 1992**
  - Gir et særskilt forebyggende ansvar for å følge med på tilstanden som barn og unge lever under, og finne egne hjelpetiltak når loven krever dette.
- o **Kommunehelsetjenesteloven, 1982.**
  - Kommunen skal gjennom helse tjenesten fremme folkehelse og trivsel.
- o **Alkoholoven (Lov om omsetning av alkoholholdig drikk m.v.), 1989** (sist endret LOV-2007-02-16-6 fra 2007-03-01) og Forskrift om omsetning av alkoholholdig drikk mv.
  - Legger grunnlaget for salgs- og skjenkepolitikken.
  - § 1,7-d pålegg alle kommuner å ha en alkoholpolitisk handlingsplan.

Lov -1977-06-13 nr 55 om lov av serveringsvirksomhet.

Målgruppen for tiltakene i Temaplan for rusmiddelpolitikk 2008 – 2012 er innbyggere i Ås kommune, og de av kommunens ansatte som arbeider for forebygge problemer med rus, og ansatte som arbeider med innbyggere med rusrelaterede problemer.

2 Ås kommunes arbeid med planen

Det er utarbeidet en prosjektplan for iverksettning av planen. Temaplanen omhandler Ås kommunes alkoholpolitikk med retningslinjer, rusforebyggende tiltak og tiltak for personer med rusproblem.

Samspill med virksomheter som arbeider med psykiatri i Ås kommune har vært viktig siden rus og psykiatri har mange felles problemstillinger og brukere med dobbeldiagnoser dvs. som har både rus og psykiske problemer.

Frivillige organisasjoner i Ås ble i 2006 invitert med til å gi innspill på allmennforebyggende rustiltak. Arbeidet som frivillige organisasjoner gjør overfor barn og unge er viktige rusmiddelforebyggende tiltak, og uten dette store mangfoldet i tilbud og aktiviteter ville belastningen på det kommunale hjelpeapparatet blitt betydelig større.

Kapitlene i delplan for forebyggende tiltak og tiltak overfor utsatte grupper, som ble vedtatt 20. juni 2007, er innarbeidet og oppdatert i denne planen.

Temaene i planen er drøftet i hovedutvalg for helse- og sosial, henholdsvis 5.12.07 og 13.1.08.

3 RUSMIDDELPOLITISKE MÅL OG STRATEGIER

Nasjonale mål og strategier

Helse- og omsorgsdepartementets opptrappingsplan for rusfeltet (2008):

Overordnet mål

Regjeringens overordnede mål er å redusere de negative konsekvensene som rusmiddelbruk har for enkeltpersoner og samfunnet.

Hovedmål

De fem hovedmålene i opptrappingsplanen tar utgangspunkt i hovedutfordringene på rusområdet:

1. *Tydelig folkehelseperspektiv:*

Vi må forebygge mer og bedre. Det gjelder både alkohol- og narkotikafeltet. Vi skal beholde en virkningsfull, befolkningsrettet alkoholpolitikk samtidig som vi må målrette forebyggingen slik at den er tilpasset kjønn, etnisk bakgrunn og spesielt utsatte grupper. Norge skal være aktiv deltaker, samarbeidspartner og pådriver i internasjonale prosesser både på alkohol- og narkotikafeltet.

2. *Bedre kvalitet og økt kompetanse:*

Vi må heve kompetansen og kvaliteten på rusfeltet. Det er behov for å styrke rusmiddelforskning og undervisning, og for å sikre at kunnskap blir gjort kjent og tatt i bruk. De som jobber i rusfeltet må få bedre kompetanse, vi må rekruttere flere og arbeide systematisk for bedre kvalitet i tjenestene. Vi trenger bedre dokumentasjon og kvalitetssikret statistikk.

3. *Mer tilgjengelige tjenester og økt sosial inkludering:*

Vi må tilby hjelp så tidlig som mulig og sørge for at tjenestene er tilgjengelige når det er behov for dem. Det er derfor behov for å øke antall behandlingsplasser på alle nivåer. Alle rusmiddelavhengige skal møtes med et utgangspunkt om at de har behov for akutt hjelp. Rusmiddelavhengige må sikres tilgang til raskere hjelp på alle nivåer. Målet må være at de som ønsker det får tilbud om hjelp uten unødig opphold. De som er kommet i gang med behandling, gjennom for eksempel avrusning, må sikres videre oppfølging med en gang. Oppfølging, rehabilitering og inkludering skal integreres i den enkeltes behandlingsopplegg.

4. *Forpliktende samhandling:*

Vi må få til mer og bedre samhandling på hele rusfeltet, både på individnivå og på systemnivå. Særlig er det behov for at instanser som arbeider med barn og ungdom får bedre systemer for samordning.

5. *Økt brukerinnflytelse og bedre ivaretagelse av barn og pårørende*

Vi må sikre at brukere får innflytelse over eget tjenestetilbud og at barn og pårørende blir bedre ivaretatt. Særlig viktig er bedre oppfølging og hjelp til barn og søsken av personer med rusmiddelproblemer. Vi må sikre at brukererfaringer nyttes systematisk i kvalitetsarbeidet, og at brukere i større grad får anledning til å påvirke organiseringen av tjenestene og politikkkutformingene på feltet.

3.1 Regionale mål og strategier

Rusreformen trådte i kraft 1. januar 2004. Fylkeskommunens ansvar for tiltak for rusmiddelmissbrukerne ble da overført til staten, ved de regionale helseforetakene. Hensikten med reformen var å styrke helsetjenestetilbudet og sikre helhet i behandlingstilbudet til rusmiddelmissbrukere.

Som følge av at ansvaret for tjenestene overføres til spesialisthelsetjenesten, får rusmiddelmissbrukere pasientrettigheter også når de behandles for sitt rusmiddelmissbruk. I dag har sykehusene i Helse Sør-Øst ansvar for å gi helsetilbud til rusmiddelmissbrukere på samme måte som de har ansvar for å gi et tilbud innen somatisk og psykisk helsevern.

Sykehusene har også det praktiske ansvaret for å koordinere opptak når pasienter trenger opphold ved de private institusjonene. For at rusmiddelmissbrukere skal få lett tilgang til spesialisthelsetjenesten har både sosialtjenesten og fastlegen adgang til å henvise til vurdering for behandling.

Kommunen har fortsatt det samme ansvaret innenfor rusfeltet som før reformen.

Aker universitetssykehus HF (AUS) fikk 1. januar 2004 ansvaret for tverrfaglig spesialisert rusbehandling i Oslo og Follo. Avdeling for rus og avhengighet (ARA) ble etablert. Helse Sør-Øst så det som hensiktsmessig å overføre det ansvaret som tidligere hadde vært sentralisert til Rusmiddeletaten i Oslo kommune til ett enkelt helseforetak i en overgangsperiode etter at rusreformen trådte i kraft.

Avdeling for rus og avhengighet har koordineringsansvar for behandling for rusmisbrukere i AUS, mens Folloklinikken gjør vurdering av hvem som har rett til nødvendig helsehjelp.

3.2 Ås kommunes mål og strategier

Kommunene har ansvar for å hjelpe den enkelte til å komme bort fra misbruk av alkohol og andre rusmidler. Kommunen har også ansvar for å gi råd, veiledning og hjelp til vedkommendes familie. Dette følger av lov om sosiale tjenester og kommunehelsetjenesteloven.

Forslag til mål og strategier for perioden 2008-2012 fremkommer i vedlegg 1 og bør rulleres årlig i forbindelse med handlingsprogrammet.

3.3 Kommunens mål:

Temaplan for rusmiddelpolitikk skal bidra til:

- Reduserte skadevirkninger ved bruk av rusmidler, individuelt og samfunnsmessig
- Økt bevissthet om sammenhengene mellom bruk og misbruk av forskjellige rusmidler.
- Styrking av negative holdninger til misbruk av rusmidler.
- Et tilfredsstillende tjenestetilbud til rusmisbrukere og deres pårørende.
- Oppnåelse av statens krav om tjenestetilbudet for rusmisbrukere i Ås kommune.

Kommunens strategier for å nå målene er:

- Øke kompetansen med hensyn til holdningsskapende arbeid.
- Heve debutalderen for bruk av alkohol.
- Stimulering av frivillige organisasjoner i Ås kommune i deres forebyggende arbeid
- Øke oversikten og kunnskap om alkoholbruken gjennom gode kartleggingsrutiner.
- Bidra til økt innsats mot alkoholmisbruk og annet rusmiddelmisbruk gjennom samarbeid med politiet.
- Videreutvikle samarbeidet mellom etatene
- Delta aktivt i regionale og nasjonale kampanjer.

Tiltakene som skal gjøres for å nå målene er presentert i vedlegg 1.

4 BEVILLINGSPOLITIKK

4.1 Innledning

Alkohol er en lovlig vare – det er i utgangspunktet lovlig både å drikke og å omsette alkohol. Mange mennesker har stor glede av å nyte alkohol i moderate mengder og har et ønske om at alkoholholdige drikker skal være rimelig tilgjengelige – både for innkjøp og i form av servering ved skjenkesteder.

Det er dessuten relativt store næringsinteresser knyttet til salg og skjenking av alkoholholdig drikk. Salgs- og skjenkenæringene ønsker naturlig nok å kunne drive sin virksomhet med så få restriksjoner som mulig, og i alle fall med forutsigbare rammevilkår.

Dette til tross, er det utstrakt enighet om at samfunnet, med ulike virkemidler, ønsker å begrense forbruket av alkohol. Det har sammenheng med at misbruk av alkohol gir store omkostninger i form av alvorlige samfunnsmessige og individuelle skadevirkninger. Omfanget av disse skadevirkningene har direkte sammenheng med omfanget av alkoholforbruket.

Vi vet, fra studier i en rekke land, at når tilgjengeligheten til alkohol øker, så øker også forbruket. Og omvendt, når tilgjengeligheten reduseres, når det blir vanskeligere å få tak i alkohol så går forbruket ned. Disse fenomenene er både studert ved innføring og opphevelse av forbud, ved endring i antall utsalgssteder og ved andre endringer. Hvordan forbruket fordeler seg på grupper i befolkningen varierer noe mellom land og hvilke perioder vi snakker om. Et hovedtrekk er at forbruket øker i alle grupper av befolkningen ved økt tilgjengelighet. (Pål Domben)

Alkohollovens formål er å begrense de samfunnsmessige og individuelle skader som alkoholbruk kan innebære. Som et ledd i dette tar loven sikte på å begrense forbruket av alkoholdige drikkevarer, jf. Alkoholloven § 1-1. Direktoratet mener at en mer aktiv bruk av virkemidler, som vilkårssetting og oppfølging av konsept, vil kunne bidra til å fremme dette formålet.

Det kan gis både generelle vilkår for alle salgs- eller skjenkesteder i kommunen, og individuelle vilkår i tilknytning til hvert enkelt bevillingsvedtak. De hensyn som kan tillegges vekt ved avgjørelsen om det skal stilles spesielle vilkår, vil i stor grad være de samme skjønsmessige hensyn som kan vektlegges ved avgjørelsen av hvorvidt en bevilling skal gis – og som er omtalt i alkohollovens § 1-7a første ledd: tak på skjenkesteder, stedets karakter, beliggenhet, målgruppe, trafikk- og ordensmessige forhold og hensynet til lokalmiljøet for øvrig. Denne bestemmelsen er ikke uttømmende.

Vilkår kan settes for alle typer bevillinger: salgsbevillinger, alminnelige skjenkebevillinger, bevilling for en enkelt anledning og ambulerende bevillinger. Sosial- og helsedirektoratet mener det er spesielt viktig å benytte vilkår som virkemiddel ved arrangementer som involverer barn og ungdom. Erfaringsmessig er det stor fare for overtredelser av alkohollovens bestemmelser i forbindelse med ulike festivaler og lignende tilstelninger som ofte tiltrekker seg mye folk. Dette fordi slike arrangementer ofte medfører uoversiktlige serveringssteder med relativt uerfarent personale.

I henhold til alkoholloven § 4-3 kan det settes vilkår for bevillingen i samsvar med alminnelige forvaltningsrettslige regler. Bevillingsmyndigheten kan i medhold av denne bestemmelsen lovlig stille vilkår i bevillingsvedtaket om at skjenkestedet skal ha en bestemt aldersgrense, eksempelvis 18 år, vilkår om spiseplikt eller bordservering, forbud mot uteservering og vilkår om ordensvakter. Det kan også stilles vilkår om forbud mot annen virksomhet, eksempelvis for å hindre kombinasjonene alkohol og spill og alkohol og idrett.

Antall skjenkesteder i Norge er tredoblet på 25 år, fra 2400 i 1980 og til 7 300 i 2008. Fire av fem skjenkesteder har skjenkebevilling for sprit, mot ett av fire i 1980.

5 BESKRIVELSE OG VURDERING AV RUSMIDDEL-SITUASJONEN.

5.1 Rusmiddelsituasjonen i Norge

5.1.1 Bruk av alkohol

De årlige spørreskjemaundersøkelsene i aldersgruppa 15-20 år i regi av SIRUS, viser at alkoholforbruket blant ungdom var stabilt med omkring 3 liter ren alkohol fram til slutten av 1990-tallet, men har så økt til omkring 4,5-5 liter i de senere år. "Rusbrusen" som ble introdusert i dagligvarehandelen i 2003, utgjør sammen med alkoholholdig cider, omkring 20 prosent av de unges alkoholforbruk.

Videre utgjør "rusbrus"/alkoholholdig cider en relativt større andel av alkoholforbruket blant jenter enn det vi finner blant gutter, ved at det i 2006 sto for henholdsvis 25 og 18 prosent på landsbasis.

Den gjennomsnittlige debutalderen når det gjelder alkohol for 15-20 åringer, synes å være stabil. Den har gjennom flere år vært omkring 14,5 år for øl og omkring 15 år for vin og brennevin, noe som også gjelder debutalder for "rusbrus"/cider.

Rådmannen vil i mai 2008 ta initiativ til ett møte med alle som har salgsbevilging for øl og de som har skjenkebevilging for å gjennomgå lov, forskrift og kommunale retningslinjer. Dette for å peke på hvilke ansvar de har for å overholde regelverket.

5.1.2 Bruk av narkotiske stoffer

Som i resten av den vestlige verden, er det cannabis og da først og fremst hasj, som er det narkotiske stoffet flest unge rapporterer å ha brukt. Etter at andelen som rapporterte bruk av så vel cannabis som andre narkotiske stoffer, var stabil i første halvdel av 1990-tallet, fant det sted en økning i årene fram til tusenårsskiftet. I de senere år har det imidlertid vært en viss nedgang.

Også når det gjelder andelen som oppgir at de har brukt andre narkotiske stoffer, har det etter en økning på slutten av 1990-tallet, stort sett vært en utflating/nedgang de siste år. Eksempelvis har andelen 15-20 åringer på landsbasis som oppgir at de noen gang har brukt amfetamin i de siste to-tre år vært omkring 3-4 prosent, mens andelen som oppgir at de noen gang har brukt ecstasy, har holdt seg på omkring 2-3 prosent gjennom flere år.

Sirus undersøkelsen fra 2005 bekrefter ellers tendensen vi har sett i de senere år om at andelen som uttrykker en positiv holdning til narkotika, ikke lenger øker. De siste to-tre år har omkring 8-10 prosent av 15-20 åringer på landsbasis og 10-13 prosent i Oslo gitt uttrykk for at de synes at cannabis bør kunne selges fritt her i landet.

5.2 Rusmiddelsituasjonen i kommunen

Det er ikke foretatt en kartlegging av rusmiddelsituasjonen i Ås kommune de senere årene, men sosial- og helseetaten i Ås kommune har jevnlig oppfølging av vel 50 brukere som har rusproblemer av en slik art at de trenger hjelp til blant annet bolig, medisinsk tilsyn, arbeid og lignende. Mange av disse har kontakt med og får hjelp fra ulike etater i kommunen.

5.2.1 Situasjonsbeskrivelse fra Ås lensmannskontor:

Ås lensmannskontor vil fortsette aktiviteten mot rusmisbrukere i Ås kommune, både for å kartlegge og forebygge bruk av narkotiske stoffer. I 2007 erkjenner vi å ha vært for lite til stede i miljøene, men vi har likevel det nest største antall narkotikabeslag noensinne i Ås. I tillegg har kontoret arbeidet hele 2007 med en meget stor narkotikasak, hvor fem personer nylig ble domfelt til mellom 4 og 6 års fengsel.

Vi opplever stadig rekruttering til miljøene. Alderen ligger på 14-18 år, og vi avdekker dette i samtaler med den enkelte i miljøet, kildebruk, og fysiske beslag av brukerstyr og narkotika. Alkohol er fortsatt det mest vanlige rusmidlet på dette alderstrinnet.

Bruk av narkotika foregår for det meste i private hjem i forbindelse med fester og der ungdommer for øvrig samles.

Utfordringen ligger fortsatt i å få en full oversikt over brukerne og få avdekket bruk av narkotiske stoffer. Vi mener at det trolig er store mørketall. Ungdom som har brukt stoff over tid, bruker stoff hvor som helst og når som helst og er lettere å registrere. På disse festene er det ofte et stort forbruk av alkohol, både legalt og illegalt fremskaffet.

Vi har avdekket bruk på begge ungdomsskolene i kommunen. Det samme gjelder på Ås videregående skole, hvor de som er tatt også har bosted i Ås kommune. Elever fra Ås videregående som er tatt for bruk av narkotika, forteller at det blir brukt og har vært solgt en del narkotika på skolen. Videre har vi både erfart og fått opplysninger om stort narkotikamisbruk i forbindelser med russefeiringen. Dette kommer i tillegg til alkoholkonsumet.

For å forebygge denne bruken har politiet inngått et nært samarbeid med skolens ledelse, der bl.a møter om intern rusplan og rutiner har vært tema. I tillegg har rusen hatt egen temadag hvor politi og helsesøster har vært til stede for å diskutere rus.

Når det gjelder de mer etablerte rusmisbrukerne i kommunen, har vi etter at det såkalte "Gjengangerprosjektet" startet i Follo politidistrikt, sørget for at våre som var på listen (5 stk) er satt ut av drift ved at de enten er på soning av dom, er under rehabilitering, har arbeidstrening som en del av soningen, eller annen type oppfølging. Vi ser at samarbeidet med sosialtjenesten i kommunen er helt avgjørende for det gode arbeidet. Vi deltar bl.a. i boligrådet hvor søknad om tildeling av kommunal bolig blir forelagt rådet til uttalelse. På denne måten kan vi se miljøene i sammenheng, noe som igjen kan virke positivt på behandling av den enkelte og integrering i lokalsamfunnet.

Vi har et meget godt samarbeid med Studentsamfunnet i Ås. De har satt narkotikaproblemet på dagsorden. Det har vært gjennomført opplæring for vaktpersonell og ledere ved Samfunnet og UMB for øvrig, der problemene er bevisstgjort. Politiet har brukt narkotikahund på arrangementer, uten at det har blitt beslaglagt narkotika. Studentsamfunnets styre har også konkrete planer for å avdekke narkotika på deres arrangementer. Arrangørene er i tillegg opptatt av god alkoholkultur og oppfølging av skjenkereglene. De har derfor utdannet mange som er blitt godkjente ordensvakter.

Statistikk

Ås lensmannskontor har i 2007 gjort 178 beslag av narkotiske stoffer. Dette er en økning over de siste årene, og er nesten på det samme nivået som i toppåret 2002 med 181 beslag.

Tabellen nedenfor viser antall beslaglagt narkotika i Ås fordelt på mindre og store saker. Noen beslag kan defineres som flere saker (bruk, oppbevaring og kjøp).

ANTALL SAKER	År	2003	2004	2005	2006	2007
Narkotika (1. ledd / legemiddelloven)		174	119	104	123	167
Narkotika (2. og 3. ledd)		6	2	2	5	2
Antall narkotikabeslag		148	133	147	152	178

Høsten 2006 fikk politiet en større narkotikasak (3. ledds sak) i Ås med utenlandske aktører og flere kilo amfetamin. Dette har krevd store ressurser i etterforskningen og irettføringsen av saken som endte med fengsel fra 4-6 år for fem av de tiltalte. Saken er anket og skal opp for lagmannsretten i løpet av våren 2008.

Rusmiddelpolitisk handlingsplan for Ås kommune 2008-2012 - Versjon 2.0.
Vedtatt;

Det er med andre ord fortsatt mye narkotika i omløp i Ås og kampen er på ingen måte i noen slutfase. Vi arbeider etter filosofien om at enhver aksjon mot miljøet vil "demme opp" mot utviklingen og samtidig virke avskrekkende for rekrutteringen til rusmiljøene i kommunen.

Politiet har tidligere fokusert på aldersgruppen 14-18 år og vi forsøker å gripe inn så snart vi har opplysninger om straffbare handlinger begått av ungdom i denne aldersgruppen. Vi har også hatt mange ungdom med foreldre inne til "bekymringssamtaler" på bakgrunn av meldinger om bekymringsfull atferd. Det etablerte miljøet skal heller ikke føle seg trygg, idet en del salg av narkotika og alkohol til de unge foregår nettopp fra de etablerte

Det er ikke alltid slik at en økning av antall saker nødvendigvis er negativt. Innenfor saksområdet av narkotikasaker er det tvert imot positivt at både antall saker og antall beslag øker. Antall narkotikasaker avspeiler ikke hvor mye narkotika eller hvor mange narkomane det er i distriktet, men er heller en indikator på hvor godt politiet arbeider med narkotikaproblemet.

5.2.2 Registrert Alkoholomsetning i kommunen

Skjenkesteder	2004	2005	2006	2007
Øl	58.209	47.264	49.095	57.390
Vin	4.840	3.868	2.857	4.040
Brennevin	1746	1373	620	635

Det markante nedgangen i salg av brennevin kan ha sammenheng med at 3 skjenkesteder er lagt ned i perioden, samt at salget ved Studentersamskipnaden er redusert. Salg av alkohol ved vinmonopolet er ikke tatt med da de ikke rapporterer til kommunen.

Salgssteder	2004	2005	2006	2007
Øl	570 894	633 145	646 937	667 350

Ølsalget har hatt en jevn stigning i hele perioden.

Antall	2004	2005	2006	2007
Salgssteder	6	6	6	7
Skjenkesteder	11	11	9	10

Antall salg og skjenkesteder i Ås har vært stabilt i de siste 4 årene og vi ser ingen grunn til å anbefale at det settes ett tak på antall skjenkesteder i kommunen.

Ås kommunes vilkår for å få skjenke- eller salgsbevilling er beskrevet i retningslinjer for saksbehandling av bevillinger som ble vedtatt av forrige kommunestyret.

Rådmannen har ikke foreslått endringer i gjeldende retningslinjer og legger disse frem til behandling i egen sak. Nåværende kommunestyre må vedta disse retningslinjene gjeldende for perioden 2008-2012.

5.2.3 Kommunale regler for salgstider, åpningstider og lukketider

Kommunestyret har tidligere vedtatt i egen forskrift at kommunen skal ha sammenfallende salgstider, åpnings- og lukketider som alkoholoven gir anledning. En vil anbefale at dagens praksis videreføres.

5.2.4 Kommunale regler for skjenketider; åpningstider og lukketider

Kommunen kan, i henhold til serveringsloven, i forskrift fastsette åpningstider for de serveringsstedene som ligger i kommunen. Kommunen kan, når særlige grunner foreligger, gjøre unntak fra gjeldende åpningstidsbestemmelser for det enkelte serveringssted.

Vedtak om å innskrenke åpningstidene fastsatt etter kommunale forskrifter kan tidligst tre i kraft tre måneder etter at vedtaket er truffet.

Kommunen kan ved enkeltstående anledninger gi tillatelse til å lukke senere eller åpne tidligere enn til de tider som er fastsatt etter første eller andre ledd. Når en innehaver av skjenkebevilling får innvilget søknad om utvidet skjenketid ved enkeltanledninger etter alkoholovens § 4-4, innebærer dette samtidig at åpningstiden er utvidet tilsvarende.

Lokal forskrift av 28.6.96

Serveringssteder skal som hovedregel holdes lukket fra kl. 01.00 til 06.00 mandag til fredag. Serveringssteder skal for sluttede selskaper holde lukket kl. 02.00 til kl. 06.00 mandag til fredag. Lørdag og søndag skal serveringssteder holdes lukket fra 02.30 til 06.00.

Etter forrige vedtak er alkoholoven endret når det gjelder salg og skjenking på dager før og på helligdager. Den kommunale forskriften må revideres.

En anbefaler at dagens skjenketider beholdes. Når det er behov for utvidelse av skjenketiden får skjenkestedet dette innvilget etter søknad.

Forslag til ny lokal forskrift behandles i egen sak.

5.3 Kontrollvirksomheten

5.3.1 Sanksjoner overfor salgs- og skjenkesteder

I forrige periode var det 3 skjenkesteder og ett salgssted som fikk advarsel eller kortvarig inndragning av bevillingen grunnet avvik på alkoholovens bestemmelser. Sirius har avslørt at ungdom under 18 år har fått kjøpt øl i forretninger i Ås.

Ås har inngått kontrakt med Hafslund Sikkerhet Bedrift for gjennomføringen av kontroll ved salgs- og skjenkestedene. Alkoholoven sier at det skal gjennomføres 3 x antall salgs/skjenkesteder pr. år og som er ett minimums krav. Kommunen bestemmer selv fordelingen av kontrollene og kommunestyret kan også bestemme om de vil gjennomføre flere kontroller enn hva alkoholoven krever.

Forslag til retningslinjer for skjønsmessig saksbehandling ved brudd på alkoholovens bestemmelser vedr. skjenking og ved salg tilhørende denne planen skal vedtas av kommunestyret for perioden 2008-2012 og fremmes som egen sak.

Rusmiddelpolitisk handlingsplan for Ås kommune 2008-2012 -- Versjon 2.0
Vedtatt;

6 Rusmiddelforebyggende tiltak

6.1 Rusmiddelforebyggende tiltak, oppfølging og rehabilitering av rusmiddelmissbrukere.

Undersøkelser som er foretatt viser at trenden fra noen år tilbake om at unge menneskers holdning til rus blir stadig mer positiv, stagnerer og viser tegn til å snu. Et viktig virkemiddel for å styrke unge menneskers negative holdninger til rusmidler skjer gjennom nasjonale og lokale tiltak. Denne planen gir en oversikt over foreslåtte tiltak i Ås kommune de neste fire årene.

Den årlige aksjonen "stopp langingen" arrangert av arbeidsgruppen for positivt oppvekstmiljø, som er myntet på voksnes kjøp av alkohol til mindreårige. Tiltaket forslås videreført.

Temaplan for rusmiddelpolitikk for 2008 – 2012 viser til viktige tiltak som både skal virke allmennforebyggende og være målrettet mot utsatte grupper.

Foreslåtte tiltak er konsentrert rundt målet for å redusere etterspørselen etter rusmidler. Slike tiltak omfatter for eksempel undervisning, informasjon om skader, kampanjer og holdningsskapende arbeid. I tillegg gjør frivillige organisasjoner i Ås kommune en stor og viktig innsats i det allmennforebyggende arbeidet mot rus.

Rusmiddelproblemer oppstår og utvikler seg på mange ulike arenaer og i ulike faser av livet. Skal kommunen lykkes med å redusere rusmiddelproblemene, må forebyggingen rette seg mot flere arenaer som befolkningen deltar på. Det kan blant annet være barnehage, skole, arbeidsliv og ulike fritidsarenaer.

Tiltak som skal virke rusforebyggende kan deles i to typer:

1. Tiltak for å regulere tilgjengeligheten av rusmidler
2. Tiltak for å redusere etterspørselen etter rusmidler

6.2 Regulering av tilgjengeligheten av rusmidler

Slike tiltak omfatter reguleringer og restriksjoner i forhold til pris, salg og skjenking av alkohol, og samarbeid med lokale politimyndigheter om tiltak mot ulovlig alkohol og narkotikaomsetning.

Det finnes omfattende dokumentasjon på effekten av tiltak for å begrense alkoholskader. De mest effektive tiltakene er såkalte regulatoriske virkemidler som påvirker pris og tilgjengelighet av alkohol. Dette omfatter blant annet kontroll med omsetning og skjenking av alkohol, samt håndhevelse av aldersgrenser. Alkoholloven gir kommunene et omfattende ansvar på dette området.

Kommunens kontroll og bevillingspolitikk er avgjørende for å begrense totalforbruket og redusere skadene av alkohol.

Etterspørselreducerende tiltak er et viktig supplement til de regulatoriske virkemidlene som kommunen har til rådighet.

Ås kommunestyre vedtok 21.04.2004 i sak 18/04 punkt 1 – 4 og pkt 7:

1. *Kommunestyret fastsetter med hjemmel i alkohollovens § 3-3 og etter en regional vurdering etablering av inntil to vinmonopolbutikker i Ås ("Kommunestyret fastsetter det høyeste antall utsalgssteder for A/S Vinmonopolet innen kommunen og godkjenner deres beliggenhet. For melt gis det bare en salgsbevilling for hver kommune, selv om det opprettes flere utvalg")*
2. ....
3. *A/S Vinmonopolet gis godkjenning for etablering av to utsalgssteder i Ås kommune, og avgjør selv type utvalg.*
4. *Med hjemmel i alkohollovens § 1-7a gis A/S Vinmonopolet tillatelse til å etablere utvalg i Ås kommunesenter (som politikerne prioriterer) og i butikksenteret Vinterbro Steen og Strøm (som A/S Vinmonopolet av økonomiske grunner ønsker seg). Hensynet til geografi, beliggenhet, tilgjengelighet, lokalmiljø og kommunestyrets ønske om å stimulere til utvikling i visse deler av kommunen, tilsier også delt løsning (alkohollovens § 1-7a2). Kommunestyret viser også til forstående utbygging av Ås sentrum og til at både kommuneplanen for Ås og fylkesplanen for Akershus går inn for å styrke Ås sentrum som handelssted*
5. ....
6. ....
7. *Kommunestyret ber administrasjonen i samarbeid med Vinmonopolet innen 31.12.2007 for et en evaluering av utviklingen i Ås sentrum med tanke på etablering her fra ny bevillingsperiode*

Rådmannen kan ikke se at utviklingen i Ås sentrum har endret muligheten for ny plassering av vinmonopolet. At kommunestyret skal søke om 2 vinmonopol bryter helt med etterspørselreducerende tiltak som en kommune bør medvirke til og anbefales ikke.

7 Tiltak

7.1 Allmennforebyggende tiltak

Målgrupper for de forebyggende tiltakene i Rusmiddelpolitisk handlingsplan er alle innbyggere i Ås kommune med særlig vekt på:

- Barn og unge med atferdsproblemer
- Barn av rusmiddelmissbrukere og/eller psykisk syke foreldre
- Barn av innsatte i fengsler
- Spesielle ungdomsmiljøer i kommunen
- Spesielt utsatte geografiske områder i kommunen ut fra tidligere erfaringer og befolkningssammensetning

Slike tiltak omfatter for eksempel undervisning, informasjon om skader, kampanjer og holdningsskapende arbeid som har som mål å redusere bruk av rusmidler. Hensikten er å påvirke folks holdninger til bruk av alkohol og narkotika.

Etterspørselreducerende tiltak er et viktig supplement til de regulatoriske virkemidlene som kommunen har til rådighet.

Resultatmål 2008-11	Hva må vi gjøre for å nå målet	Ansvar	Frist
Ungdom under 18 år får ikke kjøpt eller blir skjenket alkoholholdig drikk	Ha en målrettet kontrollvirksomhet	Helse- og sosialsjef	Kontinuerlig

Økt kunnskap hos de som har salgs- eller skjenkebevillinger om alkoholloven	Gjennomføre kurs for alle med salgs- eller skjenkebevillinger	Helse- og sosialsjefen	01 07 2008
God oversikt og kunnskap om rusmiddelbruk hos ungdom	Med utgangspunkt i resultater fra undersøkelsen, måtette og justere tiltak rettet mot barn og ungdom	Oppvekst og kultursjef	01 06 2009
Har redusert skadevirkninger av rusmidler, individuelt og samfunnsmessig	- Delta aktivt i gjennomføringen av regionale og nasjonale kampanjer mot rus	Koordinator for Arbeidsgruppen for positivt oppvekstmiljø	Hele perioden
	- Gjennomføre en god salgs- og skjenkepolitikk i Ås kommune.	Helse- og sosialsjef	Hele perioden
	- Samordning av tverrsektoruelle tiltak med et spesielt fokus på positivt ungdomsmiljø i Ås.	Koordinator for Arbeidsgruppen for positivt oppvekstmiljø	Hele perioden
	- Bruk av forskjellige programmer (LP modellen, PALAS m v.) for å gjøre elevene i bedre stand til å takle for eksempel rusproblematikk	Den enkelte skole	Hele perioden
- Aktiv elev - Videreføre tilbudet til nye kull ved videregående skole	Ås videregående skole i samarbeid med rådgivere ved skolene i Ås		Hele perioden
Har ett aktivt ungdomsråd	Legge tilrett for at ungdomsrådet har reell medvirkning i saker som angår dem og deres oppvekstmiljø	Oppvekst- og kulturetaten	Hele perioden
Har gode overganger mellom - barne- og ungdomsskole, - og ungdomsskole og videregående skole og som inkluderer tverretattlig anti-rusarbeid.	Utarbeide gode regningslinjer for overgangen mellom barne- ungdoms- og videregående skole	Oppvekst- og kultursjefen	31.12.2008
Har lærere med kompetanse i holdningsskapende arbeid mot rus	Lions tilbyr kurs for lærere i grunnskole og videregående skoler i hvordan de skal skolere elevene i holdningsskapende arbeid.	Oppvekst- og kultursjefen	Hele perioden

Har gode lavterskeltilbud til barn/ungdom og familier	Utvikle og forbedre tiltak som <ul style="list-style-type: none"> - Barselgrupper - Familie- og nettverksteamet - Ungdomsteamet - Nettverksarbeid på helsestasjonen - Helsestasjon for ungdom - Ungdomskubbene - Natteravnene 	Helse- og sosialetaten Oppvekst- og kulturetaten Frivillighetssentralen FAU, Nordbytn us, m.fl	Hele perioden
Ås kommune har ett godt oppvekstmiljø	Utvikle tiltak som bidrar til positivt oppvekstmiljø	Koordinator for arbeidsgruppen for positivt oppvekstmiljø	Hele perioden

7.2 Forebyggende tiltak overfor risikoutsatte grupper

Resultatmål 2008-11	Hva må vi gjøre for å nå målet	Ansvar	Frist
Har utviklet ett godt nettverk rundt enkeltbarn og utsatte familier	Videreutvikle nettverk som arbeidsmetode og gi flere med dette behovet et tilbud.	Helse og sosialetaten i samarbeid med kultur og oppvekstetaten	
Ansatte har god kunnskap nettverksmetoden	Gi økt kunnskap om nettverk som metode i møter med brukere med sammensatte behov.	Helse og sosialetaten	31.12.2008
Barn og unge er inkludert i frivillige organisasjoners tilbud	Utvikle et tilbud som gjør at barn og unge som har behov for ekstra oppfølging for å kunne delta i organiserte fritidsaktiviteter kan få støtte og hjelp til dette ved <ul style="list-style-type: none"> - fritid med bistand - støttkontakt 	Helse og sosialetaten	Hele perioden
Barnefattigdommen er redusert	Utvikle tiltak for barn i familier som mottar bistand fra sosialtjenesten, og heve kompetansen blant de som deltar i prosjektet Ansatte i kommunen er kjent med de virkemidler som finnes for å redusere barnefattigdom.	Helse og sosialetaten Alle etater	31.12.2008
Bidra til ett godt frivillig arbeid	Gjennom differensierte kommunale støtteordninger oppfordre frivillige organisasjoner til å gi utsatte barn og unge utviklende fritidstilbud.	Oppvekst og kulturetaten	Hele perioden

Ivaretar barn til: - psykisk syke foreldre	Sørge for at for barn av psykisk syke foreldre deltar i samtalegrupper ved Follo klinikken.	Helse- og sosial	Hele perioden
- til innsatte	Kartlegge hvordan barn til innsatte ivaretas i Ås kommune.	Helse- og sosial	
- som har mistet en av foreldrene/søsken	Ha tilbud om sorggrupper	Frivillighetssentrafen	
- tidligere rusmisbrukere	I samtale med jordmor og ved deltakelse i barselgrupper	Helse- og sosial	
Tidlig identifisering av barn og familier som har behov for hjelp	<ul style="list-style-type: none"> - Alle ansatte på tvers av etatene er observante på tidlige tegn på omsorgsvikt. - Alle ansatte gjør seg kjent med lovverk vedrørende meldeplikt til barnevernet. - Alle ansatte som er i kontakt med gravide rusmisbrukere er kjent med meldeplikt til sosialtjenesten. 	Alle	Hele perioden

8 Oppfølging og rehabilitering av rusmisbrukere

Som følge av lov om sosiale tjenester og kommunehelsetjenesteloven har Ås kommune ansvar for å hjelpe den enkelte til å komme bort fra misbruk av alkohol og andre rusmidler. Kommunen har også ansvar for å gi råd, veiledning og hjelp til vedkommendes familie.

8.1 Forslag på tiltak

Resultatmål 2008-11	Hva må vi gjøre for å nå målet	Ansvar	Frist
Ved åpning av Nav-kontoret i Ås får rusmiddelmisbrukere de tjenester de har behov for	<ul style="list-style-type: none"> • Opplæring av ansatte som skal gi tjenester til personer i målgruppen • Bruk av KIS – et kartleggingsverktøy utviklet av Sosial og helsedirektoratet • Tilby individuell plan (IP) • Etablere samarbeidsrutiner med kommunale og statlige tjenesteytere, deriblant spesialisthelsetjeneste • Benytte kvalifiseringsstønnad som et virkemiddel • Tilby praktisk bistand og opplæring, Sosialtjenesteloven kap 4.2.a 	Nav-prosjektgruppe	31 12 08
Alle innbyggere i Ås kommune, inkludert rusmiddelmisbrukere, har en forsvarlig bostandard	<ul style="list-style-type: none"> • Registrere boligbehov ved bruk av Bokart • Den enkelte brukers boligbehov kartlegges, spesielt i forbindelse med soning eller institusjonsbehandling • Samarbeid med boligkontor og private utleiery for å skaffe egnet bolig • Behov for oppfølging i bolig vurderes ved arbeid med IP • Gode innflyttingsrutiner i forb med tildeling av ny bolig • Tilby oppfølging i bolig • Økonomisk rådgivning til personer med husleierestanser 	Sosialtjenesten/Nav	Løpende

Resultatmål 2008-11	Hva må vi gjøre for å nå målet	Ansvar	Frist
	<ul style="list-style-type: none"> Tilby forvaltning av tygdeytelse ved mislighold av husleiebetaling 		
Rusmiddelmisbrukere har en forsvarlig levestandard	<ul style="list-style-type: none"> Den enkeltes behov for praktisk bistand og opplæring kartlegges Den enkeltes rettigheter i forhold til stønad avklares Behov for helsehjelp vurderes Rusmiddelmisbrukere med sammensatte og langvarige hjelpebehov tilbys individuell plan og personlig koordinator 	Sosialtjenesten/Nav	Løpende
Rusmiddelmisbrukere har redusert bruken av alkohol og narkotiske stoffer	<ul style="list-style-type: none"> Tilstrekkelig fagkompetanse i faggruppa Miljøterapeutene er tilgjengelige for uformelle treff i basen (for tiden Fjellveien) Motivasjons- og støttesamtaler Bruk av ansvarsgrupper og samarbeidsmøter Oppfølging av vedtak kap 4 i sosialtj.loven Fritid med bistand – etableres som fast ordning Aktivisering ved f.eks deltakelse i kommunens arbeidstreningsgruppe Samarbeid mellom 1 og 2 linjen Individuell plan Tilrettelegging i forb med legemiddel-assistert rehabilitering (LAR) Samarbeid med pårørende, etablere selvhjelpsgrupper m.v. 	Sosialtjenesten/Nav	Løpende
Pårørende til rusmiddelmisbrukere får råd, veiledning og nødvendig hjelp	<ul style="list-style-type: none"> Ansatte som er i kontakt med personer med rusmiddelproblemer skal undersøke hvordan pårørende, spesielt 	Ansatte i kommunale tjenester	Løpende

Rusmiddelpolitisk handlingsplan for As kommune 2008-2012 – Versjon 2.0.
Vedtatt;

Resultatmål 2008-11	Hva må vi gjøre for å nå målet	Ansvar	Frist
	yngre barn og søsken, ivaretas <ul style="list-style-type: none"> • Pårørende skal ytes råd, veiledning og nødvendig hjelp 		
Ås kommune har boliger for personer med lav boevne	(Jfr tverretattlig prosjekt Bostedsløse 2007-/08) <ul style="list-style-type: none"> • Valg av tomt • Kostnaden innarbeides i økonomi og handlingsprogram 	Prosjektgruppe Bostedsløse	15 9 08

9 Gjennomføring og oppfølging av tiltakene i rusmiddelpolitisk handlingsplan

9.1 Ansvarsfordeling og samarbeid

På alle tiltakene er det påført hvilken instans i kommunen som har ansvaret for gjennomføring av disse. Tiltakene som er et samarbeid mellom ulike etater har fått påført hvilken etat som har hovedansvaret. Tiltakene innarbeides i handlingsprogrammet for 2009-2012.

9.2 Rutiner for oppfølging, evaluering og rullering av planen

Hvert år vil den ansvarlige for tiltakene gi en vurdering om hvor vidt målene i Temaplan for Rusmiddelpolitikk er oppnådd eller ikke, i årsmeldingen.

9.3 Økonomiske konsekvenser

Kommunen har mulige inntekter på rusmiddelområdet. Dette kan være:

- Bevillingsgebyrer for salg og skjenking
- Ulike tilskuddsordninger fra statlige myndigheter

Foreløpig ligger det ikke an til at kommunene tilføres øremerkede midler til arbeidet mot rusmiddelproblemer. Ifølge opptrappingsplanen gir den bedrede økonomiske situasjonen for kommunesektoren "mulighet til å prioritere arbeidet mot rusmiddelproblemer i tråd med mål og tiltak i planen".

Det er etablert ulike statlige støtteordninger som gir muligheter for å søke om tilskudd til finansiering av allmennforebyggende tiltak, tiltak rettet mot spesielle målgrupper og tiltak rettet mot rusmiddelmissbrukere.

Kommunestyret bør ta stilling til i budsjettbehandlingen for 2009, om mer av bevillingsgebyrene kan brukes til å øke kontrollvirksomheten. Bevillingsgebyrene var i 2007 kr. 155.000, mens utgiftene til kontrollvirksomheten var i underkant av kr. 50.000.

10 REFERANSER

10.1 Kunnskapsoppsummeringer om rusforebyggende arbeid

NOU 2003: 4 *Forskning på rusmiddelfeltet. En oppsummering av kunnskap om effekt av tiltak*
 Babot et. al. *Alcohol No ordinary Commodity*. Oxford University, Press 2003
 Schancke, Vegard A. (2003). *Forebyggende og helsefremmende arbeid - fra forskning til praksis*. En kunnskapsoppsummering med råd og anbefalinger
 Nord-norsk kompetansesenter – Rus

10.2 Alkoholloven og annet relevant lovverk

Alkoholloven (2. juni 1989 nr 27) og alkoholforskriften (8. juni 2005 nr 538)
 Rundskriv IS-3/2006 om alkoholloven mv. (utgis av Sosial- og helsedirektoratet 1. halvår 2006)
 Lov om sosiale tjenester m.v.
 Rundskriv I-52/98 Tilbakeholdelse av rusmiddelmissbrukere uten etter eget samtykke

10.3 Andre relevante publikasjoner:

- Opptappingsplan for rusfeltet (Helse- og omsorgsdepartementet 2008 (I-1120-B))
- Statusrapport om rusmiddelsituasjonen i Norge (årlig redegjørelse til Stortinget fra Helse- og omsorgsdepartementet)
- Styrings- og informasjonshjulet for helse- og sosialtjenesten i kommunene (utgis årlig av Sosial- og helsedirektoratet i samarbeid med Statistisk sentralbyrå og Statens helsetilsyn)
- WHO's resolusjon om alkohol mai 2005: "Public health problems caused by harmful use and alcohol"
- WHO's "Framework for alcohol policy in the WHO European Region"
http://www.euro.who.int/Governance/resolutions/2005/20050920_10

10.4 Aktuelle nettsteder:

- www.shdir.no/rusmidler (nyheter på rusområdet fra Sosial- og helsedirektoratet)
- www.lovdata.no Lover og forskrifter
- www.kommunetorget.no/ Interaktivt nettsted for kommunenes arbeid med rusmiddelpolitiske handlingsplaner (vil bli operativt i løpet av 2006)
- www.forebygging.no Nettstedet inneholder mye relevant stoff for kommunene til hjelp i arbeidet med rusmiddelpolitiske planer, og planlegging og gjennomføring av rusforebyggende tiltak
- www.forebyggingstiltak.no På nettstedet finnes en oversikt over rusforebyggende tiltak i Norge, i en søkbar database.
- www.rusfeltet.no Fagrådet innen rusfeltet i Norge
- www.sirus.no Nettstedet har blant annet egne statistikk-sider på rusmiddelområdet
- www.rustiltak.no Nettstedet gir en samlet oversikt over behandlingstilbudet til rusmiddelmissbrukere og aktører i behandlingsapparatet

10.5 For beskrivelse av rusmiddelsituasjonen nasjonalt vises det til følgende publikasjoner

- Rusmidler i Norge er en publikasjon som utgis årlig av SIRUS. Denne inneholder oppdaterte tabeller om alkoholforbruk og for bruk av vanedannende legemidler og illegale stoffer, om tilgjengelighet, økonomi, skadevirkninger, omsorgstiltak og

Rusmiddelpolitisk handlingsplan for Ås kommune 2008-2012 – Versjon 2.0
 Vedtatt;

kriminalitet knyttet til slike stoffer.

- Kommunenes rusmiddelarbeid er en publikasjon som utgis årlig av SIRUS. Den er en kartleggingsundersøkelse av situasjonen i kommunene når det gjelder ordninger for alkoholomsetning, alkoholavgifter og kontrollordninger.
- Ungdom og rusmidler. Statens institutt for rusmiddelforskning (SIRUS) foretar årlige undersøkelser om bruk av rusmidler blant ungdom i alderen 15-20 år. Undersøkelsen omfatter ungdom fra hele landet inkludert Oslo, og en spesialundersøkelse som bare omfatter ungdom bosatt i Oslo.
- Statusrapport om rusmiddelsituasjonen i Norge er en rapport som utgis årlig av Helse- og omsorgsdepartementet Statistikk for helse- og sosialtjenesten. Seks regionhefter gis ut årlig med sammenlikningstall for kommunene med statistikk for helse- og sosialtjenesten. Publikasjonene gir et utgangspunkt for kommunenes planlegging og utvikling av helse- og sosialtjenestene. IS-1265: Akershus, Østfold, Oslo. Hefte er tilgjengelig på Sosial- og helsedirektoratets nettsider.

Utv.sak nr 19/08

RETNINGSLINJER - ALKOHOLPOLITIKK I ÅS KOMMUNE

Saksbehandler: Berith Trobe Dahlgren	Arkivnr: U63	Saknr.: 08/436
Utvalg	Utv.sak nr	Møtedato
Hovedutvalg for helse og sosial	7/08	12.03.2008
Kommunestyret	19/08	09.04.2008

Hovedutvalg for helse og sosials innstilling 12.03.2008:

1. Hovedutvalg for helse- og sosial delegeres myndighet til å innvilge og inndra salgs- og skjenkebevillinger.
  2. Bevillingsperioden settes til 4 år med start 01.07.2008 og utløp 30.06.2012.
  3. Rådmannen delegeres myndighet til å:
    - innvilge søknader om ambulerende skjenkebevilling.
    - innvilge søknader om skjenkebevilling for en enkelt anledning. Vurderes saken som ikke kurant forelegges den hovedutvalg for helse- og sosial.
    - innvilge søknader om utvidelse av gitte skjenkebevillinger for en enkelt anledning.
    - fastsette frister for innlevering av oppgaver over forventet omsetning av alkohol.
    - fastsette og beregne bevillingsgebyret og sette frist for betaling.
    - gi skriftlig advarsel ved brudd på bestemmelsene i lov og forskrift om omsetning av alkohol.
    - godkjenne mindre vesentlige endringer av driftskonseptet, slike vedtak legges frem for hovedutvalg for helse- og sosial som referatsak.
    - godkjenne skifte av bevillingshaver, styrer og/eller stedfortreder i så fremt konseptet for skjenkestedet ikke endres, slike vedtak legges frem for hovedutvalg for helse- og sosial som referatsak.
    - være prøvemyndighet for kunnskapsprøven for alkoholoven.
  4. Lokal forskrift om salg og skjenketider i Ås kommune vedtas.
  5. Veiledende retningslinjer for saksbehandling av søknader om salgs- og skjenkebevillinger vedtas.
  6. Retningslinjer for skjønnsmessig saksbehandling ved brudd på alkoholovens bestemmelser ved salg av alkohol, vedtas.
- Retningslinjer for skjønnsmessig saksbehandling ved brudd på alkoholovens bestemmelser ved skjenking av alkohol, vedtas.

Behandling i Hovedutvalg for helse og sosial 12.03.2008:

Hanna de Presno (KrF) fremmet følgende endringer:

Vi følger rådmannens innstilling frem til punkt 4.

Under punkt 4: Forslag til forskrift om salg og skjenketider i Ås kommune, fremmes følgende endringer:

Nr. 1: Under § 1 punkt 1.1. endringer i annet ledd og tredje ledd:

Salg og utlevering av alkoholholdig drikk med høyst 4,7 volumprosent alkohol kan skje fra kl. 08.00 til kl. 20.00 fra mandag til torsdag, og fra kl. 08.00 til kl. 18.00 fredag. På dager før søn- og helligdager skal salget opphøre kl. 16.00. Dette gjelder ikke dagen før Kristi Himmelfartsdag.

Salg og utlevering av drikk som nevnt i første ledd er forbudt etter kl. 20.00 på hverdager fra mandag til torsdag, etter kl. 18.00 på fredager og etter kl. 16.00 på dager før søn- og helligdager unntatt dagen før Kristi Himmelfartsdag.

Nr. 2: Under § 2 foreslår KrF at tiden for skjenking reduseres med en halv time for samtlige bestemmelser i punkt 3.1. og 3.2., dvs. at i punkt 3.1. er for eksempel skjenketiden for øl og vin søndag til torsdag 06.00 til 24.00.

Nr. 3: Punkt 3.3. foreslår KrF følgende tillegg:

Det er videre forbudt å skjenke brennevin på søn- og helligdager, 1. og 17. mai og på stemmedagene for stortingsvalg, fylkestingsvalg, kommunestyrevalg og folkeavstemning vedtatt ved lov.

Nytt punkt § 3 om dispensasjoner

Hanna de Presno (KrF) fremmet følgende forslag til endring:

Vedr. punkt 6 og punkt 7 i rådmannens innstilling: Forslag til retningslinjer for skjønnsmessig saksbehandling ved brudd på alkohollovens bestemmelser ved salg av alkohol og forslag til retningslinjer for skjønnsmessig saksbehandling ved brudd på alkohollovens bestemmelser ved skjenking av alkohol.

Hanna de Presno (KrF) foreslår innskjerpede reaksjoner ved brudd på alkohollovens bestemmelser ved salg/ skjenking av alkohol.

Prøvevotering.

Prøvevotering vedr. punkt 6 og 7. Forslaget nedstemt 8-1 (KrF).

Hanna de Presno (KrF) trakk forslaget til endringer etter prøvevoteringen.

Votering:

Rådmannens innstilling:

Punkt 1, 2 og 3 ble enstemmig tiltrådt.

Punkt 4 ble tiltrådt 8-1 (KrF).

Punkt 5 ble enstemmig tiltrådt.

Punkt 6 ble tiltrådt 8-1 (KrF).

Punkt 7 ble tiltrådt 8-1 (KrF).

KrFs forslag nr.1 nedstemt 7-2 (KrF, A).

KrFs forslag nr. 2 nedstemt 7-2 (KrF, SV).

KrFs forslag nr.3 nedstemt 8-1 (KrF).

Vedtak i Hovedutvalg for helse og sosial 12.03.2008: Tilsvarende hovedutvalgets innstilling til kommunestyret.

_____

Rådmannens innstilling: Tilsvarende hovedutvalgets innstilling til kommunestyret.

_____

Tidligere politisk behandling:

K-sak 31/04, 37/04 og 19/06

Avgjørelsesmyndighet: Kommunestyret

Behandlingsrekkefølge:

1. Hovedutvalg for helse- og sosial
2. Kommunestyret

Vedlegg som følger saken trykt:

1. Forslag til forskrift om salgs- og skjenketider i Ås kommune.
2. Forslag til retningslinjer for saksbehandling av søknader om salgs- og skjenkebevillinger.
3. Forslag til retningslinjer for skjønnsmessig saksbehandling ved brudd på alkohollovens bestemmelser ved salg av alkohol.
4. Forslag til retningslinjer for skjønnsmessig saksbehandling ved brudd på alkohollovens bestemmelser ved skjenking av alkohol.

Vedlegg som ligger i saksmappen:

1. Alkoholloven
2. Serveringsloven
3. Forskrift om omsetning av alkoholholdig drikk
4. Lokal forskrift om skjenketider for øl, vin, brennevin, samt lukningstider, Ås kommune

Utskrift av saken sendes til:

1. Alle med salgs- eller skjenkebevillinger
2. Hafslund Sikkerhet Bedrift
3. Lensmannen i Ås

SAKSUTREDNING:**Fakta i saken:**

Ås kommune har vært liberale med å bevilge skjenkerett for øl, vin og brennevin og har ikke avslått noen søknader siste periode. I tillegg har alle som har søkt om utvidet skjenking for en enkelt anledning fått dette innvilget.

Antall salgs- og skjenkesteder har vært stabilt de siste årene. Jfr. temaplan for rusmiddelpolitikk i Ås kommune 2008-2012.

Kommunen har ikke hatt tak på antall skjenkebevillinger totalt, med den begrunnelsen at markedet i Ås kommune vil sette ett naturlig tak på antall spisesteder i kommunen. Dette ser ut til å være korrekt. Rådmannen vil derfor ikke anbefale at det settes ett tak. Da det kan føre til forskjellsbehandling av søkere i perioden.

Det kan legges vekt på at man f.eks. ønsker ølsalg kun i butikker med et bredt vareutvalg, eller i spesialbutikker. I Ås er det vedtatt at bevilling for salg av øl gis til dagligvarebutikker og at det ikke opprettes ett eget ølutsalg. Rådmannen anbefaler at dette videreføres.

Rådmannen fremmer gjeldende retningslinjer for saksbehandling av søknader om salgs- og skjenkebevillinger og sanksjoner ved brudd på alkoholloven med forskrifter. Rådmannen har ikke sett det nødvendig å gjøre noen endringer i disse.

I forslaget til retningslinjer for brudd på alkohollovens bestemmelser er det foreslått at der hvor det kun skal sendes skriftlig advarsel, kan dette gjøres av administrasjonen etter delegert myndighet. Rådmannen anbefaler at denne myndigheten fortsatt er delegert til administrasjonen.

Lokal forskrift om salgs- og skjenketider for alkoholholdig drikk.

Skjenketider i gjeldende forskrift for øl og vin er:

- søndag til torsdag kl. 06.00 fram til kl. 00.30 påfølgende døgn.
- For sluttede selskaper kan skjenking av øl og vin søndag til torsdag foregå i tiden 06.00 fram til 01 .30 påfølgende døgn.
- Fredag og lørdag kan skjenking av øl og vin foregå i tiden 06.00 fram til kl. 02.00 påfølgende døgn.

Ingen av skjenkestedene har bedt om å utvide dagens skjenketider, med unntak av Studentersamskipnaden i Ås (SiÅs).

Adm. direktør begrunner dette med at de har de fleste åpne arrangementer på SiÅs på onsdager og fredager og at det er for tidlig å avslutte skjenkingen allerede kl. 00.30 på onsdager. Han ser heller ingen god begrunnelse for å skille mellom onsdager og fredager. Han ønsker å følge maksimum grensen i alkoholloven dvs. frem til klokken 03:00 alle dager.

Adm. direktør mener videre at skjenketiden bør være lik for både åpne og for sluttede selskaper og ser ingen god begrunnelse for at det skal være forskjellig.

Begrunnelsen for at sluttende selskaper skal kunne skjenke en time lenger er at disse arrangementene i hovedsak er jubileer, firmafester og lignende.

Kommunen har behandlet en rekke søknader gjennom årene fra SiÅs om utvidet skjenketid og de er alle blitt innvilget.

Lensmannen har da satt krav til vakthold og har avsatt ekstra politiresurser når SiÅs har sine store arrangementer. Hvis alminnelig skjenketid utvides til kl 03.00 har ikke politiet ressurser til å følge opp dette.

Ett av kommunens virkemiddel for å redusere alkoholforbruket er nettopp å redusere skjenketider. I tillegg er alle arrangementer ved SiÅs knyttet opp i mot ungdommer.

Lensmannen i Ås anbefaler at dagens skjenketider opprettholdes.

Rådmannen støtter lensmannens uttalelse og vil anbefale at man opprettholder nåværende skjenketider.

Skjenkekontroller

§ 1-9. Kontroll med salgs- og skjenkebevillinger

Kontroll med utøvelsen av kommunal bevilling til skjenking av alkoholholdig drikk, salg av alkoholholdig drikk med høyst 4,7 volumprosent alkohol tilligger kommunen, med unntak av vinmonopolet.

Alkoholloven pålegger at hvert sted med skjenkebevilling skal kontrolleres minst 1 gang årlig mot 3 ganger tidligere. Kommunen skal minimum kontrollere 3 ganger antall salgs- og skjenkesteder i året. Det betyr at man kan intensivere kontroller på salgs- eller skjenkesteder hvor man kan anta at alkoholloven brytes.

Kontrollene målstyres bl.a. ut fra det enkelte salgs- og skjenkesteds konsept, geografi, åpningstid, sesong og innrapporterte forhold.

Kontrollørene retter oppmerksomhet spesielt mot følgende forhold:

- . Salg eller skjenking av alkoholholdig drikk til mindreårige personer
- . Salg eller skjenking av alkoholholdig drikk til personer som er åpenbart beruset
- . Salg eller skjenking av alkoholholdig drikk utover fastsatt salgs-/skjenketid
- . Omsetning av narkotika på skjenkestedet
- . Brudd på forbudet mot alkoholreklame
- . Diskriminering

Kontrollørene skal etter gjennomført kontroll alltid legitimere seg overfor ansvarshavende ved stedet. Dersom det har blitt observert overtredelser av alkoholloven vil kontrollørene kort redegjøre for hva som har blitt observert. Ved grove overtredelser vil bevillingshaver tilskrives om resultatet av kontrollen innen én uke, med to ukers svarfrist.

Rapporter om overtredelser av alkoholloven tillegges vekt ved vurdering av om sanksjoner skal iverksettes.

Inndragning av skjenkebevilling.

Ved overtredelser av alkoholloven, manglende innbetaling av bevillingsgebyr eller grove vandelsmessige forhold, kan kommunen fatte vedtak om inndragning av salgs- eller skjenkebevilling. Inndragningstiden kan variere fra en dag til ut bevillingsperioden (maksimalt 4 år), avhengig av overtredelsens grovhet og karakter.

Ved inndragning av skjenkebevillingen kan bevillingshaver fortsatt drive alkoholfri serveringsvirksomhet.

Suspensjon eller tilbakekalling av serveringsbevilling

Ved overtredelser av serveringsloven kan serveringsbevillingen midlertidig bli suspendert, og stedet må umiddelbart stoppe sin virksomhet. Ved alvorlige overtredelser av lover og regelverk kan serveringsbevillingen tilbakekalles.

Ved manglende serveringsbevilling kan heller ikke skjenkebevillingen benyttes.

Årsaker til inndragning av bevilling.

Forhold som oftest medfører advarsel eller inndragning av bevilling er:

- Det er solgt eller skjenket alkohol til personer som ikke fyller alderskravene
- Det er solgt eller skjenket alkohol til personer som er åpenbart beruset
- Salg eller skjenking utover salgs- eller skjenketiden.
- Manglende innsending av oppgaver over omsatt mengde alkoholholdig drikk og/eller manglende innbetaling av bevillingsgebyr til kommunen.
- Kravet til uklanderlig vandel er ikke oppfylt
- Gjentatt omsetning av narkotika på et serveringssted.

Inndragningstidens lengde

Skjenking til overstadig berusede personer eller til mindreårige, avdekkes normalt gjennom kontroller. Det samme gjelder salg av øl eller rusbrus til mindreårige. Inndragningsperioden vil være avhengig av sakens alvor, eller de(n) mindreåriges alder.

Ved manglende innsending av omsetningsoppgaver og manglende betaling av bevillingsgebyr har kommunen i flere år praktisert det slik at bevillingen inndras til gebyret er betalt, men minimum for seks uker.

Vandelskravene gjelder for hele perioden, og politiet, skattefogden, likningskontoret, fylkesskattekontoret har en selvstendig plikt til å melde fra til kommunen når de avdekker ”forhold som kan antas å ha vesentlig betydning for bevillingsspørsmålet”. Dersom det avdekkes dårlig vandel, vil inndragning kunne skje for resten av bevillingsperioden (fireårsperioden).

Fastsettelse av reaksjon

Reaksjonen vil alltid måtte fastsettes individuelt og etter en konkret vurdering av det enkelte tilfellet. Ved overtredelser ligger det innenfor kommunens frie forvaltningsskjønn å avgjøre reaksjonsformen og inndragningstidens lengde.

Reaksjoner må imidlertid ikke være uforholdsmessig i forhold til overtredelsens art og omfang. Blant annet blir følgende momenter vektlagt ved fastsettelse av reaksjon:

- Type overtredelse
- Overtredelsens grovhet
- Antall overtredelser
- Om og i hvilken utstrekning, virksomheten kan klandres for overtredelsene
- Tidligere praktisering av bevillingen
- Likebehandlingshensyn

Bevillingshaver blir gitt anledning til å uttale seg om saken og gi sin tilbakemelding. Fristen for å gi tilbakemelding er vanligvis på to uker.

Når bevillingshavers frist til å gi tilbakemelding er utløpt blir saken vurdert. Vurderingen kan resultere i at bevillingshaver får en advarsel eller at bevillingen inndras.

Klage på vedtak

Vedtak om inndragning av skjenkebevilling eller tilbakekall av serveringsbevilling kan påklages til Fylkesmannen i Oslo og Akershus. Klagen fremsettes skriftlig overfor kommunen.

ANBEFALINGER:

Rådmannen anbefaler at forslagene til retningslinjer ved saksbehandling av søknader om salgs- eller skjenkebevilling, retningslinjene for brudd på alkoholloven, lokal forskrift for salgs- og skjenketider vedtas.

1 Forslag til forskrift om salgs og skjenketider.

(Endringer er skrevet i *skråskrift* og i **uthevet skrift**.)

FOR 1996-07-03 nr 757: Forskrift om salgs og skjenketider for øl, vin, brennevin, samt lukningstider, Ås kommune, Akershus.

DATO: FOR-1996-07-03-757
DEPARTEMENT: NB (Næringsbestemmelser)
AVD/DIR:
PUBLISERT: II 1996 247
IKRAFTTREDELSE: 1996-09-28
SIST-ENDRET: **2008-04-09**
ENDRER: FOR-1993-01-05-55
GJELDER FOR: Ås kommune, Akershus.
HJEMMEL: LOV-1989-06-02-27-§4-4 . *LOV 1997-06-13 nr. 55*

FORSKRIFT OM SALGS- OG SKJENKETIDER FOR ØL, VIN, BRENNEVIN SAMT LUKNINGSTIDER I ÅS KOMMUNE, AKERSHUS.

- § 1. Lukningstider
- § 2. Skjenketider
- § 3. Straffebestemmelser

Fastsatt av Ås kommunestyre **9. april 2008 med hjemmel i lov av 1997 -06-13-55, sist endret Lov 2007-12-21-133 fra 2008-01-01 Serveringsloven** og lov av 2. juni 1989 nr. 27 om omsetning av alkoholholdig drikk m.v. § 4-4. Stadfestet av fylkesmannen i Oslo og Akershus .....

§ 1. *Lukningstider*

I medhold av **lov av 1997 -06-13-55, sist endret Lov 2007-12-21-133 fra 2008-01-01 Serveringsloven** og lov av 2. juni 1989 nr. 27 om omsetning av alkoholholdig drikk m.v. § 4-4 tredje ledd. fastsatt følgende:

1.1 *Salgssteder*

Tidsinnkrenkninger for salg og utlevering av alkoholholdig drikk med høyst 4,7 volumprosent alkohol. Jfr. Alk.loven §3.7

Salg og utlevering av alkoholholdig drikk med høyst 4,7 volumprosent alkohol kan skje fra kl. 08.00 til kl. 20.00. På dager før søn- og helligdager skal salget opphøre kl. 18.00. Dette gjelder ikke dagen før Kristi Himmelfartsdag.

Salg og utlevering av drikk som nevnt i første ledd er forbudt etter kl. 20.00 på hverdager, og etter kl. 18.00 på dager før søn- og helligdager unntatt dagen før Kristi Himmelfartsdag..

Salg og utlevering av drikk som nevnt i første ledd skal ikke skje på søn- og helligdager, 1. og 17. mai, og på stemmedagene for stortingsvalg, fylkestingsvalg, kommunestyrevalg og folkeavstemning vedtatt ved lov.

Serveringssteder

2.1 *Lukketider*

Serveringssteder skal som hovedregel holdes lukket fra kl. 01.00 til 06.00 mandag til fredag.
Serveringssteder skal for sluttede selskaper holde lukket 02.00 til 06.00 mandag til fredag.
Lørdag og søndag skal serveringssteder holdes lukket fra 02.30 til 06.00.

§ 2. Skjenketider

I medhold av § 4 i alkoholloven av 2. juni 1989 nr. 27, har Ås kommunestyre den 9. april 2008 i sak .../08 fastsatt følgende:

3.0 Skjenking av alkohol etter kommunal bevilling kan foregå etter følgende tider:

3.1. ØL og vin

Skjenking av øl og vin søndag til torsdag kan foregå i tiden 06.00 fram til kl. 00.30 påfølgende døgn. For sluttede selskaper kan skjenking av øl og vin søndag til torsdag foregå i tiden 06.00 fram til 01.30 påfølgende døgn. Fredag og lørdag kan skjenking av øl og vin foregå i tiden 06.00 fram til kl. 02.00 påfølgende døgn.

3.2. Brennevin

Skjenking av alkoholholdig drikk med 22 volumprosent alkohol eller mer kan mandag til torsdag foregå i tiden fra kl. 13.00 fram til kl. 00.30 påfølgende døgn. For sluttede selskaper kan skjenking av brennevin mandag til torsdag foregå i tiden 13.00 fram til 01.30 påfølgende døgn. Fredag og lørdag kan skjenking av brennevin foregå i tiden 13.00 fram til kl. 02.00 påfølgende døgn.

3.3 Skjenketider utendørs

Mandag til torsdag kl.10:00- 23:00

Fredag til lørdag kl. 10:00 -24:00

Søndag kl. 12:00- 23:00

Kommunestyret kan når særlige grunner foreligge dispensere fra denne bestemmelsen

3.4 Forbud:

Skjenking av alkoholholdig drikk med 22 volumprosent alkohol eller mer er forbudt mellom kl. 03.00 og 13.00. Skjenking av annen alkoholholdig drikk er forbudt mellom kl. 03.00 og 06.00
Jfr. alk.l §.4-4.

3.5. Dispensasjoner

Rådmannen kan når særlige grunner foreligger dispensere fra denne forskrift.

Enkeltvedtak fattet under dette punkt kan påklages til formannskapet etter forvaltningslovens regler.

§ 3. Straffebestemmelser

Overtredelse av disse vedtekter straffes i samsvar med bestemmelsene i kap.10 i lov om omsetning av alkoholholdig drikk m.v. av 2. juni 1989 nr. 27.

Forskriften trer i kraft etter utlysning i Norsk Lovtidende.

2 Forslag til veiledende retningslinjer for saksbehandling av salgs- og skjenkebevillinger i Ås kommune i bevillingsperioden.

A. Bevillingsperiode

1. Bevillingsperioden settes til 4 år med start 01.07.2008 og utløp 30.06.2012.
2. Bevilling gis for hele bevillingsperioden.

B. Vedrørende skjenking av alkohol

1. Med alminnelig bevilling for skjenking av øl og vin, menes for Ås kommune øl som inneholder 2,5 % - 4,75% volumprosent alkohol og annen alkoholholdig drikk med lavere alkoholinnhold enn 4,76 volumprosent og alle typer vin.
2. Det kan innvilges skjenkebevilling for øl med 4,76 - 7 volumprosent alkohol i tidsrommet 01.11. – 15.01.
3. Ved tildeling av bevilling skal følgende vurderes:
  - skjenkelokalets beliggenhet
  - størrelse og beskaffenhet, samt målgruppen tillegges vekt.
  - negativ erfaring med tidligere driftsform, lokalets egnethet og størrelse, trafikale og ordensmessige problemer og hensynet til lokalmiljøet for øvrig skal kunne tillegges vekt.
4. Utendørs serveringsareal
Alminnelig skjenkebevilling for øl og vin bevilling kan innvilges for hele året på definert utereale, men må vurderes etter begrensningene i pkt 3.
5. Alminnelig skjenkebevilling for brennevin kan bare gis til spiserestauranter hvis følgende krav vurderes oppfylt:
  - Det kreves kjøkken som tilbereder egen mat og hvor kjøkkenet er betjent den vesentligste del av stedets åpningstid og har en meny med et variert og tilfredsstillende middagstilbud
  - Det kreves bestilling/servering ved bordene

Spisesteder som framstår som kafé eller har et lignende preg, framstår ikke som spiserestaurant og gis ikke alminnelig bevilling til skjenking av brennevin
6. Det gis ikke alminnelig skjenkerett til bevertningssteder i tilknytning til:
  - idrettslag,
  - i idrettshaller
  - helsestudio
  - aktivitets-/fritidssenter for barn og unge
  - gatekjøkken/storkiosker
  - det gis ikke skjenkerett ved idrettsarrangementer.
7. Det gis ikke alminnelig skjenkerett til serveringssteder som retter seg spesielt mot barn og ungdom under 18 år og som har en enkel meny uten servering ved bordene

C. Vedrørende salg av øl og annen alkoholholdig drikk:

1. Dagligvarebutikker som tilfredsstillt lover og forskrifter og hvor søker vurderes egnet til å ivareta en bevilling, innvilges salgsbevilling for alle typer øl (2,5 % - 4,75% alkohol) og annen alkoholholdig drikk med lavere alkoholinnhold enn 4,76 volumprosent.

D. Vurdering av søkeren:

1. Ved tildeling og fornyelse av bevilling skal det legges vekt på om søker kan anses som egnet til å ha salgs eller skjenkebevilling.

Det skal tas hensyn til tidligere dårlig erfaring med søkerens utøvelse av bevilling i form av:

- brudd på vilkår som er satt for bevillingen
- brudd på skjenke- eller aldersbestemmelser
- endring av driftskonsept uten godkjenning
- klanderverdige ordensforhold ved bevertningsstedet
- brudd på reklamebestemmelser

2. Vurderes søker til ikke å oppfylle vandelskravene i alkohollovens § 1-7b, på grunnlag av negativ uttalelse fra politiet om søkersandel når forholdet knytter seg til alkoholloven eller annen lovgivning som har sammenheng med alkohollovens formål, eller fra skatte og avgiftsmyndigheten omandel i forhold til denne lovgivningen, skal bevilling ikke gis.

Dette gjelder også ved fornyelse av bevilling.

E. Endringer i bevillingsperioden

1. Ønsker bevillingshaver å endre sin virksomhet etter at bevilling er gitt, må endringen godkjennes. Mindre vesentlige endringer av driftskonseptet kan godkjennes administrativt av rådmannen. Slike vedtak legges frem for formannskapet som referatsak.
2. Skifte av bevillingshaver, styrer og/eller stedfortreder i perioden kan godkjennes administrativt av rådmannen så fremt konseptet for skjenkestedet ikke endres. Slike vedtak legges frem for formannskapet som referatsak.

F. Kunnskapstest

Rådmannen er prøvemyndighet for kunnskapsprøven for alkoholloven.

Vedlegg 3

3 Forslag til retningslinjer for skjønnsmessig saksbehandling ved brudd på alkohollovens bestemmelser ved salg av alkohol.

I medhold av alkoholloven § 1.8, 1.9 og 9. Forskrift om alkoholomsetning kap. 3,8, 10 og 14 har kommunestyret vedtatt retningslinjer ved brudd på alkohollovens bestemmelser.

Når det foreligger dokumentasjon i form av kontrollrapport eller melding fra politiet for brudd på regelverk for salg av alkoholholdige drikker, eller annet regelverk som har sammenheng med alkohollovens formål skal rådmannen komme med forslag til reaksjon.

Saken avgjøres av hovedutvalg for helse- og sosial.

Administrasjonen kan gi skriftlig advarsel når det er i henhold til retningslinjene. Slike vedtak legges frem for hovedutvalg for helse- og sosial som referatsak.

Fastsettelse av reaksjon

Reaksjonen vil alltid måtte fastsettes individuelt og etter en konkret vurdering av det enkelte tilfellet. Ved overtredelser ligger det innenfor kommunens frie forvaltningsskjønn å avgjøre reaksjonsformen og inndragningstidens lengde.

Reaksjonen må imidlertid ikke være uforholdsmessig i forhold til overtredelsens art og omfang. Blant annet blir følgende momenter vektlagt ved fastsettelse av reaksjon:

- Type overtredelse
- Overtredelsens grovhet
- Antall overtredelser
- Om og i hvilken utstrekning, virksomheten kan klandres for overtredelsene
- Tidligere praktisering av bevillingen
- Likebehandlingshensyn

Varsling av bevillingshaver

I alle tilfeller der det foreligger grove brudd på alkoholloven vil bevillingshaver bli tilskrevet. I brevet blir han forelagt kopi av kontrollrapporten eller annet som skal danne grunnlaget for en reaksjon. I brevet blir bevillingshaver også varslet om at kommunen som bevillingsmyndighet vurderer å reagere på overtredelsen enten ved en skriftlig advarsel eller ved inndragning av bevillingen.

Bevillingshaver blir gitt anledning til å uttale seg om saken og gi sin tilbakemelding. Fristen for å gi tilbakemelding er vanligvis på to uker.

Når bevillingshavers frist til å gi tilbakemelding er utløpt blir saken vurdert. Vurderingen kan resultere i at bevillingshaver får en advarsel eller at bevillingen inndras.

Følgende reaksjonsmåter benyttes ved:

Første gangs overtredelse:

1. Ved første gangs overtredelse av lokal forskrift om tidsgrenser for salg av alkohol gis en skriftlig advarsel. Er overtredelsen grov inndras bevillingen fra 1 – 7 dager.

2. Ved første gangs overtredelse av forskrift § 3-1 salg til personer som er åpenbart er påvirket av rusmidler inndras bevillingen fra 1-7 dager.
3. Ved første gangs overtredelse av forskrift § 3-2 de ansatte skal påse at det ikke drikkes alkohol i salgslokalet gis det en advarsel.
4. Ved første gangs overtredelse av forskriften § 2-4 om salg til underårige, eller underåriges delaktighet i salg av alkoholholdig drikk, inndras bevillingen for 2 til 4 uker.
5. Ved manglende samarbeid med kommunens skjenkekontrollører gis skriftlig advarsel.

Ved andre gangs overtredelse:

1. Ved andre gangs overtredelse av lokal forskrift om tidsgrenser for skjenking av alkohol inndras bevillingen inntil 2 uker.
2. Ved andre gangs overtredelse av forskrift § 3-1 salg til personer som er åpenbart er påvirket av rusmidler inndras bevillingen fra 8-14 dager.
3. Ved andre gangs overtredelse av forskriften § 3-2 de ansatte skal påse at det ikke drikkes alkohol i salgslokalet inndras bevillingen inntil 7 dager.
4. Ved andre gangs overtredelse av forskriftens § 2-4 om salg til underårige, eller underåriges delaktighet i salg av alkoholholdig drikk, inndras bevillingen for 4 uker.
5. Ved manglende samarbeid med kommunens skjenkekontrollører i henhold til alk.loven §1-7, 1-9 tredje ledd, inndras bevillingen inntil 2 uke.

Ved flere gangers overtredelse:

1. Ved tredje gangs overtredelse av ovennevnte bestemmelser i alkoholloven, inndras bevillingen for resten av bevillingsperioden

Annet:

1. Ved brudd på vandelskravet Alk.lov §1-7b vurderes inndragning av bevilling.
2. Omsetningsdokumentasjon som ikke er attestert av regnskapsbyrå eller revisor eller innlevert til fastsatt dato, inndras bevillingen inntil dokumentasjon er gitt.
3. Ved manglende dokumentasjon på intern kontroll §8 gis det først en advarsel, deretter inndras bevillingen til systemet er etablert.
Det gis en frist på 14 dager til etablering av intern kontroll.
4. Ved brudd på reklameforbudet § 14 gis en advarsel.

4 Forslag til retningslinjer for skjønnsmessig saksbehandling ved brudd på alkohollovens bestemmelser vedrørende skjenking av alkohol.

I medhold av alkoholloven § 1.8, 1.9 og Forskrift om alkoholomsetning kap. 4, 8, 9 og 10. har kommunestyret vedtatt retningslinjer ved brudd på alkohollovens bestemmelser.

Når det foreligger dokumentasjon i form av kontrollrapport eller melding fra politiet for brudd på regelverk for salg eller skjenking av alkoholholdige drikker, eller annet regelverk som har sammenheng med alkohollovens formål skal rådmannen komme med forslag til reaksjon. Saken avgjøres av hovedutvalg for helse- og sosial.

Administrasjonen kan gi skriftlig advarsel når det er i henhold til retningslinjene. Slike vedtak legges frem for hovedutvalg for helse- og sosial som referatsak.

Fastsettelse av reaksjon

Reaksjonen vil alltid måtte fastsettes individuelt og etter en konkret vurdering av det enkelte tilfellet. Ved overtredelser ligger det innenfor kommunens frie forvaltningsskjønn å avgjøre reaksjonsformen og inndragningstidens lengde.

Reaksjonen må imidlertid ikke være uforholdsmessig i forhold til overtredelsens art og omfang. Blant annet blir følgende momenter vektlagt ved fastsettelse av reaksjon:

- Type overtredelse
- Overtredelsens grovhet
- Antall overtredelser
- Om og i hvilken utstrekning, virksomheten kan klandres for overtredelsene
- Tidligere praktisering av bevillingen
- Likebehandlingshensyn

Varsling av bevillingshaver

I alle tilfeller der det foreligger grove brudd på alkoholloven vil bevillingshaver bli tilskrevet. I brevet blir han forelagt kopi av kontrollrapporten eller annet som skal danne grunnlaget for en reaksjon. I brevet blir bevillingshaver også varslet om at kommunen som bevillingsmyndighet vurderer å reagere på overtredelsen enten ved en skriftlig advarsel eller ved inndragning av bevillingen.

Bevillingshaver blir gitt anledning til å uttale seg om saken og gi sin tilbakemelding. Fristen for å gi tilbakemelding er vanligvis på to uker.

Når bevillingshavers frist til å gi tilbakemelding er utløpt blir saken vurdert. Vurderingen kan resultere i at bevillingshaver får en advarsel eller at bevillingen inndras.

Følgende reaksjonsmåter benyttes ved:

Første gangs overtredelse:

1. Ved første gangs overtredelse av lokal forskrift om tidsgrenser for skjenking av alkohol gis en skriftlig advarsel. Er overtredelsen grov inndras bevillingen fra 1 – 7 dager.

2. Ved første gangs overtredelse av forskrift § 4-1 personer som er åpenbart påvirket av rusmidler må ikke gis adgang til skjenkestedet. Er overtredelsen grov inndras bevillingen fra 1-7 dager.
3. Ved første gangs overtredelse av forskrift § 4-2 det må ikke skjenkes drikk til person som er åpenbart påvirket av rusmidler eller skjenkes på en slik måte at vedkommende må antas å bli åpenbart påvirket, inndras bevillingen fra 1-7 dager
4. Ved første gangs overtredelse av forskriften § 4-3 om salg eller skjenking til underårige, eller underåriges delaktighet i salg eller skjenking av alkoholholdig drikk, inndras bevillingen for 2 til 4 uker.
5. Ved første gangs overtredelse av forskriftens § 4-4 Det må påses at gjestene ikke nyter medbrakt alkoholholdig drikk, eller medtar alkoholholdig drikk når de forlater skjenkestedet, gis det en advarsel.
6. Ved overtredelse av forskriften § 4-5 brennevin kan bare skjenkes i mengder à 2-4 cl, med unntak av cocktails, gis en skriftlig advarsel.
7. Ved første gangs overtredelse av forskriftens § 4-6 om skjenkestedets plikt til å føre alkoholsvake og alkoholfrie drikker gis en skriftlig advarsel.
8. Ved manglende samarbeid med kommunens skjenkekontrollører gis skriftlig advarsel.

Ved andre gangs overtredelse:

1. Ved andre gangs overtredelse av lokal forskrift om tidsgrenser for skjenking av alkohol gis en skriftlig advarsel. Hvis overtredelsen vurderes til grov inndras i stedet bevillingen inntil 3 uker.
2. Ved andre gangs overtredelse av forskrift § 4-1 personer som er åpenbart påvirket av rusmidler må ikke gis adgang til skjenkestedet, gis en skriftlig advarsel. Hvis overtredelsen vurderes til grov inndras i stedet bevillingen fra 8-14 dager.
3. Ved andre gangs overtredelse av forskrift § 4-2 det må ikke skjenkes drikk til person som er åpenbart påvirket av rusmidler eller skjenkes på en slik måte at vedkommende må antas å bli åpenbart påvirket, inndras bevillingen fra 8-14 dager
4. Ved andre gangs overtredelse av forskriften § 4-3 om skjenking til underårige, eller underåriges delaktighet i skjenking av alkoholholdig drikk, inndras bevillingen for 3 uker.
5. Ved andre gangs overtredelse av forskriftens § 4-4 Det må påses at gjestene ikke nyter medbrakt alkoholholdig drikk, eller medtar alkoholholdig drikk når de forlater skjenkestedet, inndras bevillingen inntil 7 dager.
6. Ved overtredelse av forskriften § 4-5 brennevin kan bare skjenkes i mengder à 2-4 cl, med unntak av cocktails, gis det en advarsel.
7. Ved andre gangs overtredelse av forskriftens § 4-6 om skjenkestedets plikt til å føre alkoholsvake og alkoholfrie drikker, gis en skriftlig advarsel.
8. Ved manglende samarbeid med kommunens skjenkekontrollører i henhold til alk.loven §1-7, 1-9 tredje ledd, inndras bevillingen inntil 2 uker.

Ved flere gangers overtredelse:

1. Ved tredje gangs overtredelse av lokal forskrift om tidsgrenser for skjenking av alkohol, inndras bevillingen inntil 3 uker.
2. Ved tredje gangs overtredelse av forskrift § 4-1 personer som er åpenbart påvirket av rusmidler må ikke gis adgang til skjenkestedet, inndras bevillingen for resten av bevillingsperioden.
3. Ved tredje gangs overtredelse av forskrift § 4-2 det må ikke skjenkes drikk til person som er åpenbart påvirket av rusmidler eller skjenkes på en slik måte at vedkommende må antas å bli åpenbart påvirket, inndras bevillingen for resten av

bevillingsperioden.

4. Ved tredje gangs overtredelse av forskriften § 4-3 om skjenking til underårige, eller underåriges delaktighet i skjenking av alkoholholdig drikk, inndras for resten av bevillingsperioden.
5. Ved flere gangers overtredelse av forskriftens § 4-4 Det må påses at gjestene ikke nyter medbrakt alkoholholdig drikk, eller medtar alkoholholdig drikk når de forlater skjenkestedet, inndras bevillingen inntil 7 dager.
6. Ved overtredelse av forskriften § 4-5 brennevin kan bare skjenkes i mengder à 2-4 cl, med unntak av cocktails, gis det en advarsel.
7. Ved flere gangers overtredelse av forskriftens § 4-6 om skjenkestedets plikt til å føre alkoholsvake og alkoholfrie drikker, gis en skriftlig advarsel.
8. Ved manglende samarbeid med kommunens skjenkekontrollører i henhold til alk.loven §1-7, 1-9 tredje ledd, inndras bevillingen inntil 2 uker.

Annet:

1. Ved brudd på vandelskravet Alk.lov §1-7b vurderes inndragning av bevilling.
2. Omsetningsdokumentasjon som ikke er attestert av regnskapsbyrå eller revisor eller innlevert til fastsatt dato, inndras bevillingen inntil dokumentasjon er gitt.
3. Ved manglende innbetaling av skjenkebevillingsgebyr inndras bevillingen inntil gebyret er betalt.
4. Det er hjemmel for å inndra bevillingen dersom det ved skjenkestedet skjer gjentatt diskriminering av grunner som nevnt i straffeloven § 349a.
5. Ved manglende dokumentasjon på intern kontroll §8 gis det først en advarsel, deretter inndras bevillingen til systemet er etablert.
Det gis en frist på 14 dager til etablering av intern kontroll.

Ved brudd på reklameforbudet § 14 gis en skriftlig advarsel.

Utv.sak nr 20/08

SUPPLERINGSVALG TIL VERV ETTER THIEN HAI HUYNH (H) UTTREDEN

Saksbehandler: Annette C. Grimnes

Arkivnr: 033

Saknr.: 08/697

Utvalg

Utv.sak nr

Møtedato

Kommunestyret

20/08

09.04.2008

Ordførerens innstilling:

1. Thien Hai Huynh (H) har ved folkeregistrert flytting til Oslo mistet retten til å inneha politiske verv i Ås kommune. Det må derfor foretas nyvalg til kommunestyret, hovedutvalg og plankomiteen. Fritaket gjelder fra flyttedato.

Uttredenen har konsekvenser for Høyres kommunestyrerekke. Ordfører foretar med dette nytt valgoppgjør etter valglovens §14-2:

Etter opprykk i vararepresentantrekken blir ny vara på plass nr. 15 Christin Hansen Eidsvold(H).

2. Som nytt 5. vara i hovedutvalg for helse og sosial velges:
3. Som nytt 3. vara i plankomiteen velges:

Ordføreren i Ås, 02.04.08

Johan Alnes

Avgjørelsesmyndighet: Kommunestyret

Behandlingsrekkefølge:

Kommunestyret

Vedlegg som følger saken trykt:

Ingen

Vedlegg som ligger i saksmappen:

E-post datert 27.03.08 fra Thien Hai Huynh med erkøring om utflytting ut av kommunen
Flyttemelding fra folkeregisteret

Utskrift av saken sendes til:

Thien Hai Huynh (H)

Valgte varamedlemmer

Ref. sak til hovedutvalg for helse og sosial og plankomiteen

Politisk sekretariat for oppdatering av SRU/internett

SAKSUTREDNING:

Fakta i saken:

Thien Hai Huynh (H) har meldt flytting til Oslo i e-post 27.03.08. Permanent flytting er registrert i folkeregisteret. Flyttedato var 20.03.08.

Thien Hai Huynh (H) har følgende verv:

Varamedlem av:

- Kommunestyret
- Hovedutvalg for helse og sosial
- plankomiteen

Uttreden

Ved registrert flytting fra kommunen tapes valgbarheten og man er automatisk ute av vervet, jf. Kommunelovens §15.nr. 1.

Opprykk og nyvalg

Kommunestyret, varamedlem, jf. Valglovens §14-2. nr. 2:

Det skal foretas nytt valgoppgjør når en vararepresentantplass er blitt ledig, dersom ordfører finner det nødvendig.

Hovedutvalg for helse og sosial og plankomiteen– varamedlem, jr. kommunelovens §16. nr. 5 :

Er antallet varamedlemmer eller en gruppes varamedlemmer til formannskapet, eller et annet folkevalgt organ valgt av kommunestyret eller fylkestinget blitt utilstrekkelig, kan kommunestyret eller fylkestinget selv velge ett eller flere faste eller midlertidige varamedlemmer. Suppleringsvalg skal skje fra den gruppen som har et utilstrekkelig antall varamedlemmer. Viser det seg at denne fremgangsmåten fører til at et kjønn vil bli representert med mindre enn 40 prosent av varamedlemmene til organet eller gruppens varamedlemmer, skal det så langt det er mulig velges nytt varamedlem fra det underrepresenterte kjønn. Myndigheten til å foreta suppleringsvalg til andre organer enn formannskapet kan delegeres til formannskapet.

Vurdering med konklusjon og begrunnelse:

Ordfører finner det nødvendig å foreta nytt valgoppgjør for å fylle Høyres vararekke i kommunestyret.

Etter gruppelederens (H) vurdering vil det være behov for å fylle opp Høyres vararekke i Hovedutvalg for helse og sosial og plankomiteen.

Vedlegg til saksfremlegg i K-sak ?/08, 09.04.08

Kommunestyret:**Høyre**

1. Egil Ørbeck
2. Hilde Kristin Eide Marås
3. Gro Haug
4. Ole Fredrik Nordby
5. Beathe Lille

4.1

1. Dag Guttormsen
2. Marianne Semner
3. **Thien Hai Huynh**
4. Jan Ove Rikheim
5. Bjørn Leivestad
6. Ulf Oppegård
7. Bjørn Tingstad
8. Håkon Henriksen

4.2 Hovedutvalg for helse og sosial (HHS)**Medlemmer**

1. Anne Odenmarck - Leder	A
2. Marija Tomac	A
3. Tommy Skar - Nestleder	A
4. Roberto Puente Corral	SV
4. Ove Haslie	FrP
5. Dag Guttormsen	H
6. Stein S. Johannessen	FrP
7. Annett H. Michelsen	Sp
8. Hanna Garcia De Presno	KrF

Varamedlemmer

1. Else Jorunn Vestby	A
2. Grazyna Englund	A
3. Hildegunn Stavnes	A
4. Anne Mari Hojem Borge	A
5. Torger Gillebo	KrF
1. Karsten Nordal Hauken	SV
2. Hilde Korbi	SV
3. Grete Løvmo	SV
1. Thien Hai Huynh	H
2. Anne Grete Edvardsen	FrP
3. Gro Haug	H
4. Eli Lerheim	FrP
5. Marianne Semner	H
1. Margrethe Hall Christensen	V
2. Leif Sundheim	Sp
3. Siri Kjær	V
4. Arne Ellingsberg	Sp

4.3 Plankomite**Medlemmer**

1. Joar Solberg	A	1. Bjørn Bråte	A
2. Jan Sjølli	SV	2. Inger Sandfeld	SV
3. Grete Grindal Patil - Leder	KrF	3. Jan Aksel Næss	A
		4. Terje Eknes	A
		5. Bjørg Malme	KrF
4. Hilde Kristin Marås	H	1. Bjørn Leivestad	H
		2. Arne Hillestad	FrP
		3. Thien Hai Huynh	H
5. Odd Rønningen - Nestleder	Sp	1. Ann-Karin Sneis	Sp
		2. Kim Tilley	Sp
		3. Siv Merethe Gederaas Belbo	Sp

Utv.sak nr 21/08

NY ARBEIDS- OG VELFERDSREFORM

- SAMORDNING AV KOMMUNALE TJENESTER MED NAV-KONTORET

Saksbehandler: Berith Trobe Dahlgren Arkivnr: F00 Saknr.: 07/2898

Utvalg	Utv.sak nr	Møtedato
Kommunestyret	21/08	09.04.2008

Rådmannens innstilling:

1. Ved opprettelsen av NAV-kontor i Ås kommune integreres barneverntjenesten med de oppgaver som er lagt til tjenesten i dag.
2. Ordningen evalueres etter 1 år.

Rådmannen i Ås, 02.04.08

Per A. Kierulf

Tidligere politisk behandling:

K-sak 14/08 ny arbeids- og velferdsreform - samordning av kommunale tjenester med NAV-kontoret

Avgjørelsesmyndighet: Kommunestyret

Behandlingsrekkefølge:

Kommunestyret

Vedlegg som følger saken trykt: Ingen

Vedlegg som ligger i saksmappen: Ingen

Utskrift av saken sendes til:

Helse og sosialsjef

SAKSUTREDNING:

Fakta i saken:

Ved Kommunestyrets behandling 27.2.2008 sak 14/08 Ny arbeids- og velferdsreform - samordning av kommunale tjenester med NAV-kontoret, ønsket flertallet av partiene at rådmannen skulle utrede ytterligere behovet for å integrere barnevernstjenesten i NAV, jf. tidligere innlevert forslag fra KrF, før dette punktet tas opp til realitetsbehandling.

I Ås kommune har barnevernet alltid vært organisert sammen med sosialtjenesten, med unntak av perioden 1988-1992. I denne perioden var sosial- og barneverntjenesten organisert som egne seksjoner, ledet av seksjonsledere, med helse- og sosialsjef som nærmeste overordnet. Ved omorganisering av kommunens tjenester i 2003, ble samorganisering av sosial- og barneverntjenesten videreført ved at tjenestene ble lagt til samme enhet.

Sosial- og barneverntjenesten samarbeider om flere av sine brukere. Foreldre og ungdom som mottar tjenester fra barnevernet, kan ha behov for bistand i forhold til bl.a. økonomi, bolig,

rusmisbruksproblemer, kompetanseheving i forhold til deltakelse på arbeidsmarkedet, avklaring av arbeidsevne, individuell plan og/eller praktisk bistand og opplæring etter avsluttet barneverntiltak.

I Arbeids- og inkluderingsdepartementets handlingsplan mot fattigdom (Vedlegg til St.prp. nr I (2006-07) Statsbudsjettet 2007, er følgende mål og strategier vektlagt:

- Alle skal gis muligheter til å komme i arbeid:
Regjeringens hovedstrategi i kampen mot fattigdom er arbeid. Tilknytning til arbeidsmarkedet er viktig for å sikre inntekt, føle seg verdsatt og gir opplevelse av inkludering og medvirkning. De lokale NAV kontor vil være hovedaktører i arbeidet mot fattigdom, ved sin bredde i oppgaveporteføljen, og sikre et helhetlig grep i arbeids- og velferdspolitikken.
- Alle barn og unge skal kunne delta og utvikle seg:
Regjeringens mål er at alle barn og unge skal ha de samme rettigheter og muligheter til utvikling uavhengig av foreldrenes økonomi, utdanning, og etniske og geografiske tilhørighet.
Regjeringen vil styrke innsatsen mot sårbare grupper for å hindre at levekårsproblemer og fattigdom går i arv.
- Bedre levekårene for vanskeligst stilte:
Regjeringen vil gjenreise den sosiale boligpolitikken, og sikre alle gode og likeverdige helse- og omsorgstjenester. Mange har behov for hjelp til bolig, helse- og sosialtjenester, for å kunne være i stand til å delta i arbeidsmarkedet. Regjeringen vil også forsterke innsatsen mot rusmiddelproblemer.
- En helhetlig og tverrsektoriell innsats mot fattigdom:
Handlingsplanen inneholder tiltak innen flere sektordepartementers ansvarsområder, deriblant Barne- og likestillingsdepartementet, Justis og politidepartementet, i tillegg til flere statlige etater, som Husbanken, Utdanningsdirektoratet m.fl.

Sosial- og barneverntjenesten i Ås har etablert samarbeid om flere av sine brukere, både foreldre som har behov for bistand, og ungdommer som er i ferd med å etablere seg i egen bolig. Det kan være bistand til å skaffe/beholde bolig, økonomisk rådgivning/stønad, råd og veiledning i forhold til arbeid, utdanning, trygde- og støtteordninger, rusmisbruk og andre sosiale problemer. Sosialtjenestens miljøterapeuter gir også tilbud om praktisk bistand og opplæring til ungdom etter avsluttet barneverntiltak. Det er utarbeidet samarbeidrutiner, som inngår i kommunens kvalitetssystem.

Flere brukere i barneverntjenesten, både foreldre og ungdom, har hatt saker til behandling i sosialtjenestens samarbeidsmøte med NAV arbeid og trygd (kalt "STA-møtet").

Barneverntjenesten samarbeider også med de statlige tjenestene som skal inn i Nav, i forbindelse med foreldre/ungdoms behov for ytelser etter folketrygdloven, bistand til å skaffe arbeid m.v. Enkelte brukere ønsker også følge av sin saksbehandler til møte med ansatte i tjenestene.

Kommunene har organisert barneverntjenestene på ulike måter, bl.a. ved å samle de tjenester som er rettet mot barn og unge. Barneverntjenesten blir uansett valg av modell ikke fullt integrert i de øvrige tjenester, grunnet lovens krav til taushetsplikt.

Det er åpnet for at barnevernet kan legges til det lokale NAV-kontor, så lenge taushetspliktbestemmelsene ivaretas.

Uansett hvilken organisasjonsmodell man velger for barneverntjenesten, vil tjenesten være avhengig av samarbeid med instanser utenfor enheten, for å kunne ivareta familiers ulike behov på en tilfredsstillende måte. Barneverntjenesten kan heller ikke fullt ut integreres i andre tjenester, grunnet krav om ivaretagelse av taushetsplikten.

En forventer at barneverntjenestens brukere vil dra nytte av god tilgjengelighet til de tjenester NAV-kontoret forvalter, og at samarbeid med øvrige tjenester ivaretas ved gode samarbeidsprosesser og rutiner mellom tjenestene.

I Ås er det etablert ett godt og tett samarbeid mellom barnevern, forebyggende helsetjenester, psykisk helsetjenester og PPS gjennom helsestasjon for ungdom, tverrfaglig helsestasjon, familie- og nettverksteamet, ungdomsteamet.

Forebyggende helsetjenester og PPS sier at slik det fungerer i dag er det kort vei til samarbeid med tjenesten. Det er lett å ta bl a anonyme drøftinger eller gi hverandre tilbakemeldinger.

Vurdering med konklusjon og begrunnelse:

Barneverntjenesten i Ås har lang tradisjon på å være organisert sammen med sosialtjenesten, en ordning som etter vurdering er funnet hensiktsmessig, siste gang ved omorganiseringen av kommunens tjenester i 2003.

Organisering av barneverntjenesten sammen med andre tjenester som helsestasjon, PPT, og/eller andre tjenester er en omfattende omorganisering i motsetning til å følge sosialtjenesten inn i nyetablert Nav-kontor. En omorganisering av et slikt omfang krever en lengre prosess som krever grundige vurderinger før eventuell gjennomføring.

Rådmannen stiller seg imidlertid positiv til at man kan på sikt vurdere hvordan kommunen skal organisere tjenester til barnefamilier for eksempel slik Askim kommune har gjort ved å opprette ett "familiens hus".

Rådmannen anbefaler at barnevernet følger med over til NAV og at denne organiseringen evalueres ett år etter ordningen er iverksatt.

Til orientering:

Opplysninger fra kommuner hvor helsestasjon og barnevernet har ett tettere samarbeid enn Ås kommune.

Askim kommune:

Har organisert seg som "familiens hus"

Her er det samlokalisering med helsestasjon, barnevern, PPT og psykisk helseteam.

Fordeler: Nå har de som mål at brukerne skal møte rett fagperson raskt. De opplever at brukerne får raskere hjelp enn tidligere, og de hjelper flere barn under 7 år. Har også saker fra 1 års alder, noe som ikke var tilfelle før.

Alle merkantilt ansatte har kunnskap om alle etatene. Merkantile betjener alle enhetene.

Ulemper: I starten var det stor motstand i personalgruppen som utløste konflikter og noen valgte å si opp sin stilling. Mye jobb for ansvarlige. Nå fra 1. april skal de ha samme inngang til alle etater, barnevernet har vært vant til å være innelåst og ha alarm tilgjengelig. Dette blir det slutt på fra 1. april siden alle skal ha samme inngang. Venterommene for alle tre etater blir felles, med unntak for helsestasjonen.

Alle etater har hver sin fagleder, og en virksomhetsleder over seg som leder alle.

Nes kommune:

Organiserte seg som Familiesenter i 2002

Familiesenteret:

- Avdeling forebyggende helsetjenester.
- Avdeling for barneverntjenester.
- Avdeling for åpen barnehage.

Avdelingene har ikke felles inngang, da barnevernet har egen inngang i huset, og en gang mellom enhetene inne i huset. En fagansvarlig ved hver avdeling med en felles fagavdeling som har en virksomhetsleder som har budsjett og personalansvar for hele senteret.

Fordeler: Kommunen har lært mye. Fagavdelingene tar lettere kontakt med barnevernet med samtykke fra brukeren eller diskuterer saken anonymt. Fysisk nærhet gjør at personale vet hvem de skal prate med. Det er tettere samarbeid rundt brukeren, de er raskere inne med hjelp og tiltak. Kan være med brukeren inn og gjøre avtaler med barnevernet.

Ulemper: Omorganiseringen viste seg å være vanskelig. Det var mye uro i personalgruppen. Prosessen tok lang tid.

Vestby kommune:

Kommunen har en fagleder for hver enhet som er samlet under felles resultatområdeleder.

Enhetene har separate budsjetter.

Ledende helsesøster har ansvar for økonomi, fag og personal.

Tjenestene har separate innganger.

Fordeler: Det er økt samarbeid på tvers av fagfeltene. Fagmiljøene bruker hverandre aktivt. Som leder opplevdes det positivt å ha en leder å diskutere med som har "barneperspektiv".

Ulemper: Etter innkjøring oppleves det ikke negativt, men det oppleves som viktig å ha en helsesøster som leder av helsestasjonstjenesten.

Helsestasjon har et forebyggende perspektiv.

Barnevernet kommer inn når det har oppstått små eller store problemer.

Ullensaker kommune v/ PP-leder Kjell Fredagsvik.

For ca 4 – 5 år siden ble PPT og BV samorganisert. Denne samorganiseringen ble oppløst etter 3 år. Hans erfaring var at PPT ble helt slukt ift ressurser og kompetansebehov i BV.